

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911.

Första kammaren.

Nr 10.

Fredagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne månad.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial nr 7, i anledning af återremisser af bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förhindrande af svek vid handel med hästar m. m.

Upplästes följande inkomna protokoll:

År 1911 den 1 mars sammanträdde de valmän, som af kamrarna fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning, för att, sedan anmaldt blifvit, att af de personer, som den 14 sistlidne februari utsetts till revisorer och suppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i Uppsala räkenskaper och förvaltning, revisorerna f. d. akademiräntmästaren E. Gyllensvärd och greve E. von Rosen samt suppleanterna bruksförvaltaren C. Gille, akademintarien H. Sjöberg och landstingsmannen A. Wallén förklarar sig förhindrade att deltaga i ifrågavarande revision, företaga val af två revisorer och tre suppleanter i deras ställe; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedda till

revisorer:

herr Bring, Sven Kasper, f. d. rådman, Uppsala, med 25 röster,
» Åmark, Fred. Wilh., f. d. rektor, » » 25 »

Första kammarens protokoll 1911. Nr 10.

1

suppleanter:

herr Jönsson, A, arrendator, Bergby, Örbyhus, med 27 röster,
 » von Heijne, M., kapten, Bjelkesta, Örsundsbro, » 27 » ,
 » Engström, O. A., direktör, Uppsala, » 27 » .
 sedan beslutits, att kvarstående suppleanten landtbrukaren K. H;
 Modén skulle blifva förste suppleant samt ordningen mellan de ny-
 valda suppleanterna blifvit genom lottning bestämda.

A. *Hansson* i Solberga.

Gustaf Boman.

O. A. *Eriksson.*

C. G. Thor.

På gjord proposition beslöts, att det upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna; och skulle protokollsutdrag afgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att låta om dessa val underrätta ej mindre de valda än äfven fullmäktige i riksbanken samt afdelningskontorets i Uppsala styrelse.

Upplästes en inkommen skrifvelse af följande lydelse:

Till Riksdagen!

Häri genom får jag vördsammast anhålla att blifva befriad från det mig lämnade förtroendeuppdraget att vara fullmäktig i Sveriges riksbank.

Stockholm den 3 mars 1911.

C. A. Weber.

På gjord proposition bifölls herr Webers berörda anhållan och beslöts att i anledning där af val af en fullmäktig i riksbanken efter herr Weber skulle i föreskrifven ordning anställas.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Larsson, Jacob* den 1 innevarande mars väckta och då bordlagda motion, nr 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bankrörelse m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Hellbergs* den 1 i denna månad bordlagda motion, nr 97, om ändring af § 114 regeringsformen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 1 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 6.

Herr *Nilsson* afgaf en motion, nr 98, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående särskild afgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika, utländska ämnen användas, m. m.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ekströmer* från och med den 4 till och med den 18 innevarande mars.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att bland betänkandena på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 3,11 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet greve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående konserveringsarbeten för Källa ödekyrka;
 - 2:o) angående bildande af en fond för att underlätta åstadkommande af bibanor inom vissa delar af riket;
 - 3:o) angående pension åt stationskarlen Carl August Malmqvist;
 - 4:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901; och
 - 5:o) angående upplåtande af visst område från kronoparken Grytan i Brunflo socken af Jämtlands län till Norrlands artilleriregemente.
-

Justerades protokollet för den 25 nästlidne månad äfvensom ett protokollsutdrag för gårdagen.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Ledamoten af Riksdagens 1:a kammare herr professor *Fahlbeck* har sedan den 28 februari varit och är fortfarande på grund af halskatarr med feber förhindrad bevista Riksdagens sammanträden.

Djursholm den 3 mars 1911.

Lychou.
Leg. läkare.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning af väckta motioner angående skrivelser till Konungen i fråga om ändring af 77 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet samt af 78 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad;

nr 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 41 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och

nr 7, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 3 mom. 13 tryckfrihetsförordningen;

bankoutskottets memorial nr 7, angående afskrifning af osäkra fordringar vid vissa riksbankens afdelningskontor; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning af väckta motioner om reformering af gällande bestämmelser om häktning m. m.

Företogs val af tjugufyra valmän för anställande af föreskrifna val af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedda:

herr Barthelson	med 106 röster,
» von Baumgarten	» 106 » ,
» Behm	» 106 » ,
» Björklund, Olof,	» 106 » ,
» Bohnstedt, Edvard,	» 106 » ,
» Bohnstedt, Knut,	» 106 » ,
» Cedererantz	» 106 » ,
» Ekelund	» 106 » ,
» af Ekenstam	» 106 » ,
» Fahlbeck	» 106 » ,
» Fahlén	» 106 » ,
friherre Falkenberg	» 106 » ,
herr Hallin	» 106 » ,
» Håkanson	» 106 » ,
grefve Lewenhaupt	» 106 » ,
herr Lindgren	» 106 » ,
» Paulson	» 106 » ,
» af Petersens	» 106 » ,
» Ridderbjelke	» 106 » ,
grefve von Rosen, Fredrik, ..	» 106 » ,
herr Sandwall	» 106 » ,
» Trygger	» 106 » ,
» Wester	» 106 » ,
» Åström	» 106 » ,

Företogs val af tio suppleanter för kammarens valmän för anställande af föreskrifna val af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedde:

herr Tonning	med 102 röster,
» Danström	» 102 » ,
friherre Silfverschiöld	» 102 » ,
herr Hedenstierna	» 102 » ,
» Bäckström	» 102 » ,

herr Trana.....	med 102 röster,
greffe von Rosen, Gustaf,...	» 102 » ,
herr Skytte	» 102 » ,
» Windahl	» 102 » ,
» Rogberg	» 102 » ,

sedan ordningen emellan dem blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Nilssons* nästlidne dag aflämnade och då bordlagda motion, nr 98, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående särskild afgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsesrika, utländska ämnen användas, m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 7 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande nr 13.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 1 och 3 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4—7.

Lades till handlingarna.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag ber att få föreslå, att den föredragna punkten måtte företagas till afgörande momentvis och att först måtte förekomma mom. A 1), därefter den del af mom. A 2), som innefattar stat för förste provinsialläkare, sedermera den öfriga delen af staten i mom. A 2), vidare den återstående delen af mom. A 2), därefter mom. A 3) samt slutligen mom. B—E).

Denna hemställan bifölls.

Under punkten 9 af föreliggande hufvudtitel i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att dels godkänna det enligt statsrådsprotokollet öfver civildepartementsärenden den 30 januari 1911 tillstyrkta förslag till aflöningsstat för 24 förste provinsialläkare och 189 provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1912, äfvensom de uti statsrådsprotokollet angifna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i samma stat upptagna aflöningsförmåner; dels förklara, att enhvar, som med eller efter ingången af år 1912 tillträdde befattning såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, skulle vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser, samt att de förutvarande innehafvare af befattningar såsom förste provinsialläkare eller provinsialläkare, hvilka icke före den 1 november 1911 anmälde, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranleddes af bestämmelserna i gällande lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; dels ock upptaga det under anslaget till medicinalstyrelsen med dithörande stater uppförda anslaget till provinsialläkarna under förändrad rubrik till »förste provinsialläkarna och provinsialläkarna» samt höja det samma från 399,300 kronor med 490,500 kronor till 889,800 kronor.

I sammanhang med förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått

dels en till Riksdagen den 13 januari 1911 aflåten proposition, nr 32, däri Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag begärt Riksdagens yttrande öfver ett propositionen bilagdt förslag till ändringar i gällande taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, samt förklarat sig vilja, efter emottagande af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och förordna om utfärdande af ny författning i ämnet;

dels ock en inom Första kammaren af herr *J. Larsson* väckt motion, nr 65, samt följande inom Andra kammaren väckta motioner: af herr *J. Ström* i Transtrand m. fl., nr 42, af herr *A. Fornander*, nr 90, af herr *L. Lundström*, nr 113, af herr *F. A. Bäckström*, nr 196, samt af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra jämte 93 kammarledamöter, nr 294.

I motionen nr 65 hade herr *Larsson* hemställt, att Riksdagen måtte besluta att inom Norrbottens län upprätta fjorton provinsialläkaredistrikt samt härför anvisa erforderliga medel.

Herr *Ström* i Transtrand och medmotionärer hade i motionen nr 42 hemställt, att Riksdagen ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag rörande tillsättandet af extra provinsialläkaretjänster i de distrikt, som ensamma betalade hela läkarelönen, att distrikten fortfarande som hittills måtte få välja och tillsätta läkare.

Af herr *Fornander* hade i motion nr 90 blifvit hemställt, att Riksdagen ville besluta, antingen att följande 19 förste provinsialläkaredistrikt skulle inrättas: Stockholms distrikt, Östergötlands, Jönköpings, Växjö (omfattande Kronobergs och Hallands län), Kalmar (till hvilket Gottlands län lägges), Kristianstads (till hvilket Blekinge län lägges), Malmöhus, Göteborgs (och Bohus), Älfsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro (till hvilket Södermanlands län lägges), Västerås (omfattande Västmanlands och Upplands län), Kopparbergs, Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens distrikt, samt att i samband härmed alla biträdande provinsialläkaretjänster indragas, men att provinsialläkaren i Visby skulle vara skyldig att mot ett mindre arvode biträda förste provinsialläkaren i distriktet vid öfvervakandet af epidemivården inom Gottlands län, eller (i den händelse sammanslagning af två län till ett förste provinsialläkaredistrikt ej skulle anses lämpligt) att, förutom de distrikt med själfständiga förste provinsialläkaretjänster, som af Kungl. Maj:t föreslagits, själfständiga förste provinsialläkaretjänster därjämte måtte inrättas i Södermanlands, Kronobergs och Jämtlands län.

I motionen nr 113 hade herr *Lundström* hemställt, att Riksdagen måtte besluta att inom Norrbottens län upprätta fjorton provinsialläkaredistrikt samt härför anvisa erforderliga medel.

Herr *Bäckström* hemställde i sin motion, nr 196, att Riksdagen för sin del ville besluta inrättande af ytterligare ett ordinarie provinsialläkaredistrikt i Norrbottens län, omfattande Älfsby socken, med läkarstation i Älfsby kyrkoby och härför anvisa nödiga medel.

Slutligen hade herr *Ericsson* i Ofvanmyra jämte medmotionärer i motionen nr 294 hemställt, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte göra det uttalande, att nu gällande provinsialläkaretaxa borde bibehållas oförändrad.

Utskottet, som beträffande hvar och ett af Stockholms, Södermanlands och Älfsborgs län ansett provinsialläkaretjänsterna böra blifva en mindre, än Kungl. Maj:t föreslagit, hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt,

A) att Riksdagen på grund af Kungl. Maj:ts förevarande framställningar och herr Ericssons med fleres ofvanberörda motion måtte

1:o) förklara, att Riksdagen för sin del funne gällande taxa för arvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för

tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, böra på det sätt ändras, som utskottet i sitt yttrande beträffande föreliggande punkt förordat, men i öfrigt oförändrad bibehållas,

2:o) under förutsättning att Kungl. Maj:t i fråga om nämnda taxa förfore i enlighet med denna Riksdagens förklaring,

godkänna följande aflöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att tillämpas från och med år 1912:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa	
	kr.	kr.	kr.	kr.	
1 förste provinsialläkare	5,000	2,100	600	7,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 » »	5,000	2,100	300	7,400	
1 » »	5,000	2,100	300	7,400	
1 » »	5,000	2,100	—	7,100	
12 » »	60,000	25,200	—	85,200	
1 » »	—	1,500	—	1,500	
7 » »	—	10,500	—	10,500	
Kronor	80,000	45,600	1,200	126,800	
1 provinsialläkare	3,000	1,000	1,000	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 »	3,000	1,000	500	4,500	
11 »	33,000	11,000	5,500	49,500	
1 »	3,000	1,000	—	4,000	
172 »	516,000	172,000	—	688,000	
Kronor	558,000	186,000	7,000	751,000	

äfvensom godkänna vissa angifna villkor och bestämmelser för de i staten upptagna aflöningsförmåner och meddela åtskilliga föreskrifter i sammanhang därmed;

3:o) upptaga det under anslaget till medicinalstyrelsen med dithörande stater uppförda anslaget till provinsialläkarna under förändrad rubrik »till förste provinsialläkarna och provinsialläkarna» samt höja detsamma från 399,300 kronor med 478,500 kronor till 877,800 kronor;

B) att herr Fornanders förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas,

C) att herrar Larssons och Lundströms ifrågavarande motio-ner icke måtte af Riksdagen bifallas,

D) att ej heller herr Bäckströms förevarande motion måtte vinna Riksdagens bifall, samt

E) att herr Ströms med flere förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*

Mom. A 1).

Vid förevarande moment hade reservation afgifvits af herr A. G. L. Billing, som ansett, att Kungl. Maj:ts förslag till ändring i taxans 11 § bort af utskottet förordas.

Herr statsrådet, grefve Hamilton: I denna punkt anser jag mig nödsakad att göra en anmärkning.

Såsom herrarna nog hafva sett, innebär den framställning om ändring i provinsialläkartaxan, som utskottet har förordat, i själfva verket ett yrkande på att taxan skall bibehållas i allt väsentligt oförändrad. I det därefter kommande momentet har utskottet föreslagit, att taxans antagande enligt utskottets förslag skall göras till villkor för antagandet af lönestaten. Häremot har jag i princip intet att invända. Så skedde förra gången, och Kungl. Maj:t och utskottet äro alldeles ense däri, att frågan om provinsialläkartaxan och frågan om provinsialläkarnas löner alltid böra behandlas i intimaste samband, men regeringen har haft en annan uppfattning om huru detta samband bör göra sig gällande.

Såväl i Kungl. Maj:ts förslag som i hela den föregående beredningen af ärendet har såsom en röd tråd gått den tanken, att den ökade inkomst, som genom löneregleringen ifrågasättes, bör beredas provinsialläkarne dels genom höjning i lönen och dels genom höjning i provinsialläkartaxan. Och därför att man tagit hänsyn till den kommande höjningen i taxan, har man kunnat nöja sig med en så obetydlig ökning i lönen, som här förkommer. Den är ju så obetydlig, att för de flesta uppgår den ej till mer än 200 kronor. Nu vet jag ju, att man icke tycker om det förslag, som af Kungl. Maj:t framställts, nämligen att provinsialläkartaxan skulle graderas, att det skulle blifva en viss latitud, inom hvilken provinsialläkarna skulle äga att efter eget omdöme fixera ersättningen. Häremot hafva anmärkningar framställts, men det märkvärdiga är, att bland dem, som varit motståndare till detta förslag, har det icke funnits någon, som framlagt ett motförslag. I själfva verket finnes det icke någon annan utväg än att antingen antaga förslaget eller göra en höjning öfver hela linjen, men det har jag på goda skäl ansett, att Riksdagen icke skulle vara med om.

Nu emellertid, sedan utskottets betänkande blifvit känt, har svenska provinsialläkarföreningen till mig inkommit och framhållit sina stora bekymmer, i anledning af hvad som händt, och lifligt påyrkat, att jag måtte söka påverka Riksdagen att fatta ett annat beslut rörande provinsialläkartaxan. Det har därvid framhållits, att lönen blifvit så ytterst obetydligt ökad, just i tanke att taxan skulle ökas. Det har vidare framhållits, att, om man på detta sätt

ställer provinsialläkarna i så pass klena ekonomiska villkor, stor fara är, att den enskilda praktiken skall draga till sig de bättre förmågorna och att de bättre förmågorna hädanefter således icke skola ägna sig åt provinsialläkarbanan. Såsom ärendet nu ligger, förstår jag mycket väl, att intet är att göra åt det. Med anledning af de stora bekymmer, som äro rådande bland provinsialläkarna och som göra, att de för sin del icke betrakta denna lönereglering såsom definitiv, utan säkerligen snart komma med nya anspråk på löneförbättring, har jag likväl ansett det vara min plikt att omnämna förhållandet för kammaren.

*Angående
taxa för arf-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*

(Forts.)

Herr vice talmannen: Herr statsrådet har redan fäst uppmärksamheten vid att den här föreslagna löneregleringen för provinsialläkarna har två sidor, som sammanhänga nödvändigt med hvarandra. Den ena är en löneförhöjning af statsmedel, hvilken, såsom herr statsrådet nämnde, är mycket obetydlig, endast uppgående till 200 kronor och som därför i dessa löneregleringarnas tider knappt kan kallas en lönereglering. Den andra är en höjning i provinsialläkartaxan. Denna skulle medföra den hufvudsakliga förbättringen af löneförhållandena. Nu har utskottet i all hufvudsak afstyrkt Kungl. Maj:ts proposition angående höjning af provinsialläkartaxan och därmed således den hufvudsakliga delen af löneregleringen. Då skulle konsekvensen kunnat bjuda, att man helt enkelt yrkade afslag på alltsammans, och den tanken uttalade jag också i statsutskottet såsom varande den kanske riktigaste metoden.

Emellertid ville jag icke gå så långt, utan önskar jag, att man må gå den kungl. propositionen angående provinsialläkartaxan till mötes åtminstone ett stycke längre, än hvad utskottet gör; så först och främst i afseende på 2 § 1 mom. i taxan, där Kungl. Maj:t föreslagit en graderad skala för konsultation, upptagande 1—3 kronor, i motsats till nu gällande taxa, som stadgar 1 krona. Jag anser, att de skäl, som anförts mot den kungl. propositionen, ingalunda äro tillfyllestgörande, och jag har också för denna min uppfattning så mycket starkare stöd, som alla myndigheter, såvidt jag vet, både läkarföreningen, medicinalstyrelsen och samtliga Konungens befallningshafvande, med undantag af Konungens befallningshafvande i Jämtlands län, icke hafva haft något mot den att erinra. Då syntes det mig, som vore det alla skäl att bifalla 2 § 1 mom. Emellertid fick jag i statsutskottet icke vidare stöd för detta förslag, ehuru jag vet, att där funnos medlemmar, som hade en i samma riktning gående uppfattning. Men ehuru jag icke reserverade mig i den punkten, anser jag mig dock oförhindrad att, om ett yrkande i detta afseende här förekommer, med min röst bifalla det. Och jag vill tillägga, att det synes mig, som om Första kammaren icke behöfde så mycket frukta för detta, ty om den antoge Kungl. Maj:ts proposition i fråga om 2 § 1 mom., 1—3 kronor, och Andra kammaren

*Angående
taxa för arf-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)*

antog utskottets förslag, 1 krona, ligger sammanjämkningen mycket lätt till hands.

Däremot ansåg jag mig bestämdt böra anföra min reservation i afseende på 11 §. Och där stod jag vid voteringen icke så ensam som det ser ut i betänkandet, ty såvidt jag minns rätt, var det nio ledamöter af utskottet, som röstade för detsamma som jag, fastän endast jag kom att anteckna mig såsom reservant.

Här föreligger nu den gamla stadgan, att om läkarvård lämnas åt en person, för hvilken en kommun skall betala, får läkaren icke mera än hälften af hvad han annars skulle hafva. Alla myndigheter hafva föreslagit, att denna inskränkning skulle afskrifvas så, att läkaren skulle hafva samma betalning, om en kommun skall betala, som om enskild person skall betala. Kungl. Maj:t har gått en medelväg och föreslagit, att läkaren skall icke få mera än tre fjärdedelar. Nu frågar jag: är det verkligen skäl att hålla fast vid den bestämmelsen, att, om det är en kommun, som skall betala för en fattig människa, läkaren skall afstå från en del af det arfvode, som i andra fall anses vara lämpligt? Är det skäl att på det sättet behandla läkaren och stödja kommunen? Man säger, att det kan hända, att kommunen icke då låter den fattige få läkarvård. Jag tror för min del, att få kommuner, på grund däraf att de skola betala 1 krona i stället för 50 öre, skola neka till att betala det. Det förekommer mig därför verkligen ganska orimligt att afslå Kungl. Maj:ts proposition i fråga om 11 §, och jag tillägger, att, om Första kammaren nu bifaller reservationen, d. v. s. detsamma som Kungl. Maj:ts proposition i denna punkt afser, och Andra kammaren antager utskottets förslag, sammanjämkningen är lika lätt ungefär, ty då blir det en sammanjämkning mellan en half och tre fjärdedelar, t. ex. två tredjedelar. Jag tillåter mig därför yrka bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Hvarken herr statsrådet eller herr vice talmannen yrkade bifall till Kungl. Maj:ts förslag i afseende å andra punkten, beträffande den föreslagna läkaretaxan. Men efter det anförande, vi nyss hört ifrån herr vice talmannen, måste jag söka att från statsutskottets sida något bemöta de synpunkter, som af båda talarne gjordes gällande.

Herr statsrådet talade om, att i förslag och utlåtanden, som kommit från alla myndigheter, som haft att behandla denna fråga, såsom en genomgående röd tråd funnits sträfvandet att förbättra provinsialläkarnes löner på en gång genom förbättring i aflöningen och genom förhöjning af taxan. Jag ber att få påminna om att såvidt jag vet, har den kommitté, som under lång tid arbetat med denna fråga, icke uttalat en sådan mening, utan hafva kommitterade framlagt här föreliggande förslag till ökning af provinsialläkarnes löner alldeles oberoende af någon höjning i taxan.

Vidare sade både herr statsrådet och herr vice talmannen, att

den föreslagna ökningen i lön var alldeles för obetydlig — den senare nämnde, att den endast skulle uppgå till 200 kronor. Det är visserligen sant, att höjningen är ganska obetydlig, om man jämför den med dem, som förekommit i lönerogleringar, hvilka Riksdagen beslutit under de senare åren; det kan ju hända — och jag är nästan öfvertygad därom — att detta kommer sig äfven däraf, att denna kommitté arbetade för åtskilliga år sedan, *innan* Riksdagen slagit fast staten för statskontoret, som sedermera blef normerande lönestat för en mängd lönerogleringar. Men denna lönetillökning är dock icke fullt så obetydlig, som herr vice talmannen uppgaf; den är nog räknadt 265 kronor, och därtill kommer, att provinsialläkarne enligt det nya förslaget skulle få rätt till ålderstillägg 5 år tidigare än enligt den gamla staten, hvilket är en icke så liten förmån.

Herr vice talmannen ansåg, att det icke skulle vara så farligt, om kammaren antog mom. 2 enligt det föreliggande förslaget, som afser, att läkarne skulle hafva rätt att vid konsultationer beräkna arfvodet till 1—3 kronor, enär resultatet af en sammanjämkning likväl skulle blifva 2 kronor. Nu får jag för det första säga, att jag undrar, om det här skulle blifva sammanjämkning; jag tror det icke. Jag tror, att det skulle gå till gemensam votering, men äfven om det blefve sammanjämkning rörande denna fråga med det resultat herr Billing nämnde, finner jag det mindre lyckligt. Vi hafva, synnerligen på statsutskottets afdelning, mycket talat om förslaget med stigande skala i den af Kungl. Maj:t föreslagna arfvodestaxan och hafva icke kunnat komma till annat resultat, än att detta förslag skulle hafva ganska olyckliga följder. Visserligen är jag öfvertygad, att det i vissa fall icke skulle vara farligt att lägga denna makt i läkarnes händer, men man kan också tänka sig sådana fall, där det skulle verka ganska illa, där en läkare kunde begagna sig af denna möjlighet och taga två, tre gånger så mycket i arfvode, som nu varande taxa gifver honom, och alla förstå ju, att detta skulle verka i alldeles motsatt riktning mot den, som är afsedd med hela provinsialläkarinstitutionen, hvilken ju tillkommit just för att bereda billigt läkarevård för hela befolkningen på landet.

Nu sade visserligen herr vice talmannen, att § 11, i afseende å hvilken han reserverat sig, gällde en mycket liten sak. Det är ju så enligt nuvarande taxa, att då en provinsialläkare kallas ut till landet, får den ersättning, som från kommunerna betalas för fattighjon och andra behöfvande, icke beräknas till mer än hälften af den vanliga, och enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle den beräknas till $\frac{3}{4}$ af taxan. Det må erkännas, att saken icke är stor, och den kan ju äfven ses från det håll, herr vice talmannen såg den. Jag ber dock att få inlägga en gensaga mot hvad han sade, att det här vore meningen att stödja kommunerna. Det är naturligtvis för att stödja den fattigaste delen af befolkningen i en kommun, som man vill stå på den gamla taxans grund. Jag tror, att vi människor äro ganska ofullkomliga och skröpliga, och jag är rädd, att det fin-

*Angående
taxa för arfvode åt provinsialläkare
m. fl.*

(Forts.)

Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)

nes ganska många kommuner, där de makthafvande personerna äro mycket snåla och hushållsaktiga och där alltså, om man fastslår Kungl. Maj:ts förslag i denna del, detta kan komma att spela in så, att därigenom en del fattigt folk får mindre läkarvård än de behöfva. Jag erkänner, att antagligen i mycket få fall det skulle hafva någon betydelse, men dessa få fall äro alldeles tillräckligt många, för att jag gärna skulle se, ifall den gamla taxan här bibehölles. Jag tror för öfrigt icke, att denna del af taxan är af stor betydelse för provinsialläkarna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Windahl: Herr talman, mina herrar! Säsom villkor för hela omregleringsförslaget har utskottet satt den taxa, som fastställdes för 21 år sedan. På grund af, att taxan då gjordes till ett villkor för provinsialläkarnes lönereglering, drages den slutsatsen, att *samma* taxa nu bör utgöra villkor för denna nya lönereglering, som efter hvad här föreligger innebär förhöjningar, hvilka äro synnerligen måttliga. Kungl. Maj:t har föreslagit en delvis ny, inom ganska snäva gränser hållen glidande skala, och alla läkare hade väl hoppats framgång för denna sak, men så kom den stora massmotionen och inlade sin protest mot den nya befogenhet, som skulle läggas i läkarnes händer, ty de skulle, efter hvad det antyddes, mycket godtyckligt kunna tillämpa en sådan skala. Naturligtvis kan det icke bestridas, att en godtycklighet skulle kunna göra sig gällande i enstaka fall, men jag tror, att misstankarna äro ogrundade mot kåren i stort sedt. Jag ber att få erinra, och det kanske vore skäl att litet taga hänsyn därtill, att denna gamla taxa är inriktad på att garantera äfven de burgne, dessa må vara allmänt kända för att äga hundratusentals kronor, denna en-kronas-undersökning, äfven om läkaren användt både lång tid och möda och det gällt ett ganska allvarligt sjukdomsfall. Äfven bör besinnas, att det finnes en klass af folk, som hvarken är kommunens understödstagare eller hvad man kalla burgna sådana, som räknas till mindre bemedlade, och det kan icke från något håll jäfvas, att icke snart sagdt hvarenda en af dessa läkare årligen få göra åtskilliga afskrifningar på just dessa patienter. Det är visserligen sant, att den gällande instruktionen medgifver läkare rätt att i sådana fall genom Konungens befallningshafvandes försorg söka, af huru litet bemedlad patient det vara må, få ut sin krona, men såvidt jag vet, har under de 21 år, som taxan tillämpats, denna utväg aldrig blifvit af någon provinsialläkare använd. Är det nu så, att under alla förhållanden läkarens inkomster genom praktik skola begränsas till detta låga maximum, kan följderna häraf blifva, att läkaren, det må vara för honom själf huru otrefligt och påkostande som helst, blir tvungen att inskränka denna gratispraktik, och då skulle verk-

ligt behöfvande och sådana, som eljest kanske sällan få någon hjälp, få sitta emellan.

För läkarens ekonomi torde emellertid den här taxefrågan icke spela så förfärligt stor roll, som kanske mången af herrarna tänker sig. I de flesta af våra bygder får nog denna en-kronas-taxa ändå lof att blifva den i stort sedt allena rådande, om läkaren skall hoppas få någon praktik. Men jag tror, att denna taxa kommer att i ett annat afseende hafva en betydelsefull olägenhet med sig. Medvetandet af, att ersättningen under alla förhållanden blir så ringa, huru mycket arbete provinsialläkaren än nedlägger, hur förmögen vederbörande patient än kan vara, kan, öfvertygad som provinsialläkaren är, att den af kommuner och landsting aflönade, och ofta mycket bättre aflönade, läkaren skulle taga betydligt mer i ett fall som det föreliggande, komma att rent psykologiskt verka därhän, att det föranleder slapphet och liknöjdhet hos läkaren. Befolkningen kan väl tycka: blott vi hafva billig och lätt tillgänglig läkarekraft för vanliga fall, så, när det någon gång blir allvarligare, kan man vända sig till specialister och framstående läkare, som ju finnas på relativt nära håll. Efter mitt förmenande vore det ganska farligt, om det blefve så, att provinsialläkartjänsterna blefve mindre eftersökta och mindre väl besatta än andra läkarplatser. Ty dessa provinsialläkare ute i bygderna äro dock de, som i regel först få hand om landsbygdens befolkning, och det gäller för dem att hålla sig fullt vakna, följa med sin vetenskap och kunna i diagnostiskt hänseende mäta sig med hvilka andra läkare som helst. Till följd af ett mistag eller försummelse från deras sida vid första besöket kan en betydelsefull tid försittas och en sak vara helt och hållet förlorad, om det också kommer aldrig så många skickliga specialister ett par dagar efteråt.

Jämväl på grund af denna i min tanke betydelsefulla verkan af en så låg taxa ber jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i taxans § 2 mom. 1 och att få instämma med biskop Billing i fråga om § 11.

Herr Hägglund: Ehuru jag synnerligen väl inser, att det icke kan vara mycket värdt att yttra sig i denna fråga, då man måste uttala sin mening gentemot de åsikter, som gjort sig gällande i ett enhälligt utskottsbetänkande, som dessutom hvilat på en motion i Andra kammaren, undertecknad af icke mindre än 93 ledamöter, anser jag mig dock böra uttala mig vid detta tillfälle.

Såsom af det föreliggande betänkandet framgår, har utskottet afstyrkt frågan om taxehöjning på den grund, att utskottet i likhet med regeringen hemställt om löneförbättring åt provinsialläkarne. Lika med herr statsrådet och chefen för civildepartementet tillåter jag mig äfven erinra, att löneförhöjningen är mycket ringa — tvåhundra kronor årligen och i vissa fall något därutöfver. Men det nämnda skälet gäller i allt fall icke om den del af läkarkåren, som benämnes extra provinsialläkare. Af de extra provinsialläkare,

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*

(Forts.)

*Angående
taxa för arf-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*

(Forts.)

som skola bibehållas, finnes det icke mindre än 89, som icke få någon aflöning af staten, oaktadt staten af dem kräft precis enahanda stats-tjänst, som staten fordrar af de ordinarie provinsialläkarna. Det synes mig då vara orimligt att säga, att extra provinsialläkare fortfarande böra nöja sig med den mycket låga taxan — en krona för undersökning, råd och upplysning samt recept — då de få löneförhöjning. De hafva, som jag nämnde, ingen lön alls af staten och ännu mindre få de enligt detta förslag någon löneförhöjning. I många fall hafva de icke heller någon lön af kommunerna eller landstingen, utan de få sin aflöning af enskilda personer. Jag finner det därför vara obilligt begärtdt, att en taxa, som är så ytterst låg, skall fortfarande bibehållas, helst som den föreslagna höjningen allenast träffar den förmögnare delen af landets befolkning. Som bekant, är taxan för veterinärkåren dubbelt så hög som den för läkarne. Men man lär väl icke med skäl kunna säga, att man bör betala dubbelt så mycket, då man skickar efter en veterinär för sin häst, som exempelvis då man skickar efter en läkare för sin hustru.

Vidare anser jag, liksom herr vice talmannen redan förut framhållit, det vara obilligt begärtdt, att kommunerna skulle äga rättighet att få ett afdrag af 50 proc. på den så låga taxan. Det kan väl ej vara rimligt, att en person, låt det fritt vara en provinsialläkare, skall behöfva uppoffra sig för en hel kommun. Läkaren är väl icke att anse såsom en kommunens förtroendeman. Förtroendeuppdrag har man hittills vanligtvis icke fått någon ersättning för. Det är ett yrke, som läkaren utöfver, och jag för min del kan icke anse annat, än att kommunen har lika stor skyldighet att betala en läkare fullt det belopp, som han bör och skall hafva, som exempelvis apotekaren har rättighet att debitera enligt sin taxa. Om man drager ut konsekvenserna af det förslag, som utskottet här framlagt, skulle man ju kunna säga, att den, som levererar mjölk till ett fattighus, måste nöja sig med ett lägre pris för mjölken, än denna eljest säljes för.

Jag tillåter mig därför att, ehuru statsutskottet funnit skäligt afgifva ett afstyrkande utlåtande, yrka bifall till Kungl. Maj:ts framlagda förslag i fråga om taxan liksom bifall till regeringens förslag i fråga om lydelsen af § 11.

Herr Jonsson: I utskottet har jag varit mycket tveksam beträffande den förhöjning, som Kungl. Maj:t föreslagit i taxan, men jag yttrade där den mening, att man väsentligen skulle komma ifrån svårigheterna med den glidande skalan, om man gjorde en förändring i § 2, liksom också någon förändring i § 1 i den riktning, att man i § 2 sade, att för fall, hvarom denna paragraf handlade, ersättning skulle utgå med 2 kronor, och så tillade: dock att, där de omständigheter äro för handen, som omförmälas i slutet af § 1, ersättningen skall utgå med en krona. Då vore det tämligen klart, huru läkaren borde förfara vid uttagningen af betalning, nämligen

att han finge taga sina 2 kronor af folk, som hade god råd att betala detta belopp, men att, om det vore personer, som hade svårt att komma ut med det, han skulle nöja sig med en krona.

Om kammaren exempelvis skulle bifalla det yrkande, som herr Hägglund gjorde, d. v. s. bifalla Kungl. Maj:ts förslag till taxa hela vägen igenom, och Andra kammaren, hvilket med all säkerhet kommer att ske, stannar vid utskottets förslag, skulle det sedan vara tämligen lätt att göra en sammanjämkning mellan kamrarnes beslut på det sätt, att man komme ungefärligen till det resultat, som jag nu angifvit mig hafva framhållit inom statsutskottet. Jag skall därför be att få förena mig i det yrkande på bifall till vissa delar af Kungl. Maj:ts förslag, som framställts af herr Windahl.

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*

(Forts.)

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Här säges från flera håll, att den gamla taxan är så ofantligt låg. Det har visserligen nyss af en ärad representant på Kopparbergsbanken erkänts, att det icke är så farligt, om man bibehåller den gamla taxan för provinsialläkarne. Det var då ett erkännande. Men annars säger man, att den är så obetydlig, så att det nästan låter, som om man finge läkarehjälpn gratis. Jag vill då tala om, att under diskussionen i denna fråga i statsutskottet en representant från Dalarne sade, att det finnes kommuner, som äro ganska betungade uti ifrågavarande afseende, och att det därför vore svårt att tänka på någon förhöjning. Enkronasafgiften är visserligen icke betungande, när patienten söker läkaren i hans hem, men när man skall taga ut läkaren i socknarna, blir det någonting helt annat. Han lämnade uppgift om, hvad det skulle kosta, ifall från det föreslagna nya Malungs läkaredistrikt läkaren skulle på sjukbesök till en person i Transtrand. Det förutsattes en timmes järnvägsfärd och 7 mils färd på landsväg, och besöket skulle då gå till 99 kronor 10 öre. Det skulle till och med gå till ungefär 130 kronor, om man skulle beräkna skjutsersättningen helt och hållet efter resereglementet. Ty när man kommer till summan 99 kronor 10 öre, har man blott beräknat, att läkaren skulle färdas efter en häst, medan han är berättigad att fordra skjuts efter två hästar. Vidare är att märka, att beräkningen är gjord under den förutsättning, att det ifrågavarande stället ligger vid allmänna landsvägen. Om det låge långt därifrån, blefve det också ett helt annat belopp.

Jag ber att endast få framföra detta för att säga, att det nog finnes ganska mycket fog för den motion, som blifvit väckt i Andra kammaren och som vi i statsutskottet i hufvudsak gått med på.

Herr vice talmannen: Det sista anförandet af grefve Wachtmeister bör väl icke hafva något som helst inflytande på herrarnes votering, ty de siffror han omtalade från Transtrand ha då absolut icke att göra med § 2. Och så i fråga om § 11. Grefve Wachtmeister

Angående
taxa för arf-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)

underlät att upplysa om, huru stor höjningen skulle blifva för den nämnda kommunen genom antagande af § 11, och ännu mindre upplyste han om, huru mycket provinsialläkarne skulle därpå vinna. Men här är ej fråga om huru dryga resekostnaderna kunna bli utau om, hvad en provinsialläkare bör ha i ersättning.

Sedan herr Windahl nu framställt yrkande på bifall till Kungl. Maj:ts förslag, ber jag att få instämma däri.

Herr Lindblad: Jag skall be att obetingadt få ställa mig på utskottets förslag i det här fallet. Jag känner väl förhållandena på landsbygden och vet, att en afgiftsförhöjning från en till två kronor spelar en viss roll. Däremot anser jag icke, att det i vår tid kan vara rätta sättet att minska antalet af statens läkareplatser, såsom utskottet velat göra i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag särskildt beträffande Södermanlands län, och att i stället gifva läkarne större inkomster genom att höja läkaretaxan.

Jag skall be att få opponera mig mot det skäl, som framfördes från Västernorrlandslänsbanken genom den drastiska jämförelse en talare gjorde mellan tillkallandet af veterinär för hästen och läkare för hustrun. Ty jag tror, att, om det finnes distrikt, som hafva högre taxa för veterinärer än den allmänt gällande provinsialläkaretaxan, detta är beroende på ortsförhållanden. Då veterinärtaxorna fastställas af landstingen, kan ju däraf härflyta ojämnheter, och särskildt kan ju äfven hända i Norrland, på grund af att kreatursstocken där är så liten, att man finner det nödigt att på sina håll hafva en högre taxa. Detta är emellertid händelsen endast i enstaka fall och i vissa län. Men jag för min del menar, att det är ett klokare tillvägagångssätt, som utskottet velat anlita, att öfverlämna åt patienten att, där anledning därtill finnes, själf erbjuda högre betalning. Men läkaren skall ej få taxera patienten. Jag tror, att detta vore ett olämpligt betalningssätt, och hvarför jag här vill framhålla vikten och betydelsen af, att det allmänna söker begränsa läkaretaxan, är, att på närgränsande områden visat sig tendenser att uppskrufva arfvodena till rent af det orimliga.

Jag har fått från ett håll en skrifvelse med begäran, att jag skulle verka för, att staten måtte ingripa äfven på de privata läkar- nes verksamhetsområde, därest detta vore möjligt, så att icke de privata läkarne, särskildt kirurgerna, kunna kräfva ut hvilken betalning som helst för äfven aldrig så små operationer. Jag, som icke är hemma på detta område, skall tillåta mig att göra endast ett kort utdrag af hvad skriften innehåller: »Staten borde ha rätt att äfven för andra läkare än sina egna söka hålla deras förvärfsbegär inom rimliga gränser, då staten låter dem få åtnjuta fri eller billig undervisning i sina högskolor och andra undervisningsanstalter. Ty utom att deras arfvoden bli ytterst betungande för mindre bemedlade patienter, bidraga dessa till penningevärdets alltför hastiga fall äfvensom till att också andra medborgare, t. ex. löntagare, söka få

sina inkomster förökade i motsvarande grad. Exempel finnas på, att tusentals kronor fordrats för en operation. Och operationerna behöfva ej vara särdeles stora eller tidsödande, förrän flera hundra kronor fordras för dem. Detta visar, att särskildt specialisterna behöfva hjälp vid taxeringen af sitt arbete. Som exempel kan nämnas: en professor tog 2,000 kronor för en kräftoperation och 1,000 kronor för en blindtarmsoperation, en numera så vanlig åkomma; en operation i struphufvudet af specialist på några minuter kostade 40 kronor; för borttagande af körtlar i halsen, också blott några minuters arbete, har specialist tagit nära 100 kronor; en öronoperation kostar flera hundra kronor» o. s. v.

Men hur är det möjligt att hålla denna höga taxering det minsta i styr, om vi här fastställa den högre taxan? Det är efter mitt förmenande bättre, att man låter taxan vara låg, då både fattig och rik använda läkaren så många flera gånger. Genom talrika besök och rådfrågningar i alla fall, där läkarehjälp är af nöden, skall läkaren komma till högre inkomster än på den motsatta vägen, då med höjande af taxan frekvensen af rådfrågningar blir mindre, än den eljest skulle vara. Jag tror, att det förra tillvägagångssättet medför större båtnad, och af den anledningen ber jag att få ställa mig på utskottets förslag.

Grefve Klingspor: Jag tror, att man kan säga, att allmänna opinionen är mot en förändring i läkaretaxan, åtminstone om man skall döma af den massmotion, som är väckt i Andra kammaren. Bör man då utan tvingande skäl göra någon förändring i den här taxan? Jag medgifver, att den är rätt låg, men provinsialläkarne ha ju lön af staten. Denna lön är föreslagen till något högre belopp, än hvad den varit förut, visserligen icke så synnerligen mycket högre, men dock något. För den ersättning de hafva af staten kan man ju säga att de böra göra något — först och främst vara till hands i händelse af behof —, och när de lämna läkarehjälp, skola de göra det för billigare pris än en annan läkare. Det är ju således rimligt, att taxan för dem hålles lägre, än hvad läkare i allmänhet få för sitt arbete. Så mycket lägre är den väl ändå ej. Jag vill ej framdraga sådana exempel, som af herr vice talmannen framdragits — om man skall betala 67 öre eller 50 öre. Det är ju så sällan det förekommer, att en kommun förskotterar medel för en person, som bor så nära, att han kan gå till läkaren, utan det förekommer blott vid de tillfällen, då läkaren bor långt ifrån och det blir kostsam ersättning för hämtande af läkaren eller forsling af patienten. Det är väl då en kommun förskotterar. Sedan kommunen förskotterat, tager den naturligtvis ut ersättning för förskottet af den mindre bemedlade patienten. Det är således för de mindre bemedlade en fördel att få läkare till sig genom kommunens bemedling. Om betalningen skall vara hälften eller tre fjärdedelar är svårt att säga; kanske det rättaste vore att läkaren finge lika mycket, när kommunens skic-

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)*

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.*
(Forts.)

kar efter honom som när den enskilde gör det, men det har ju sedan gammalt varit så, att läkaren då endast skall hafva hälften. Då man nu enligt mitt förmenande icke bör öka taxan utan särskildt tvingande skäl, tror jag, att det är klokare att nu taga utskottets förslag. Dessutom ligger det någonting både för läkaren och för den som kallat honom motbjudande däruti, att läkaren skall bestämma, om det skall betalas en krona eller två kronor eller tre kronor. Det är ju mycket svårt för läkaren att känna till patientens villkor och huruvida denne förmår betala den ena eller den andra af de här siffrorna — obehagligt blir det i hvarje fall för båda parterna.

Det sades under debatten af en talare på Västernorrlandsbänken, att han beklagade särskildt de extra provinsialläkarne. Ja, de hafva ju alltid haft det ganska svårt; men om Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag, få ju dessa en väsentligt förbättrad ställning. De skulle ju då få 4,500 kronor från staten och dessutom ersättning från kommunerna. Men hvad som skulle göra deras ställning särskildt bättre, innehålles ju i det förslag, som här framkommit, att sätta dem i tillfälle att erhålla pension. De ha ju icke förut någon pensionsrätt, och när denna fråga förevar inom kommittén, var det i början svårt att komma till någon lösning af densamma, men slutligen enades man om att genom visst bidrag från staten och kommunen och läkarne själfva skulle de kunna beredas en pension af 4,000 kronor, och det får man väl ändå anse vara en ganska väsentlig förbättring i provinsialläkarnes ställning.

Då jag sålunda tror, att det icke finnes tillräckliga skäl att göra någon ändring i taxan och då de extra provinsialläkarne genom det förslag, som Kungl. Maj:t lagt fram för Riksdagen, ernå betydligt bättre villkor, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag anhåller att i korthet få instämma uti yrkandet om bifall till utskottets förslag och ber endast att få peka på en enda sak, nämligen att en af provinsialläkarne själfva år 1906 verkställd undersökning gaf vid handen, att medelinkomsten för år af lön och praktik för 103 provinsialläkare redan med dåvarande lönen uppgick till något öfver 7,100 kronor. När så därtill kommer, att utskottets förslag faktiskt innebär en löneförhöjning, särskildt om man tager hänsyn till ålderstilläggen, tror jag, att utskottet haft goda skäl för sin framställning, och jag anhåller därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ericsson, Aaby: Jag skall icke yttra mig om den taxa, hvarom nu är fråga, men jag kan icke underlåta att nedlägga en protest mot en ärad representants på Södermanlandsbänken uppträdande att ur ett enskildt bref läsa upp beskyllningar för rofferi emot en så aktad och värderad kår, som våra svenska kirurger, hvilka, om några, göra vårt land stor heder. Jag tror icke att man får

framkasta dylika beskyllningar på så lösa grunder som talaren anförde.

*Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)*

Herr Hägglund: Endast några ord. En ärad talare på Östgötabänken sade att de extra provinsialläkarne skulle hafva att vänta statsbidrag, men såvidt jag kunnat läsa det föreliggande betänkandet, uppräknas där icke mindre än 89 af löneregleringen oberörda distrikt utan statsbidrag. Därjämte finnes det en annan rubrik som lyder så: »Distrikt med statsbidrag, hvilka antagligen fortfarande skulle behövas», men de äro till antalet endast 21. Nu förhåller det sig så, att jag redan i mitt föregående anförande hade äran framhålla, att en hel del af dessa 89 distrikt får icke ett öre ens från kommunerna eller af landstingen i och för läkarens aflöning, utan läkaren aflönas af enskilda personer. Jag vill därför fråga: är det då rimligt att dessa skola nöja sig med hvad förslaget innebär i 1 § med denna lågt taxerade ersättning för sitt arbete, därför att de fått löneförhöjning?

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lindblad: Jag skall be att mot talaren på Kronobergsbänken få göra den erinran, att jag ingalunda angripit någon kår, allra minst den svenska läkarekåren, som man är van och älskar att finna i människokårlekens tjänst; men mot *enstaka personer* inom denna kår har jag tillåtit mig göra en erinran om huruledes en olämplig taxering af en om också aldrig så skicklig läkares arbete kan medföra konsekvenser, som kunna blifva ganska olycksbringande för läkarekåren i dess helhet och dessutom verka afhållande för människor att använda den skickliga läkarens kunskaper och förmåga, såsom de eljest kunde. Det är emot dessa enstaka fall, som jag opponerat mig. För öfrigt var det icke något privatbref, hvarur jag citerade, utan en mig tillhandakommen skrifvelse med begäran om dess offentliggörande.

Hvad själva saken vidkommer vill jag påpeka, att i fråga om aflöningsförhållandena för dessa extra provinsialläkare, som skulle hafva det så klenst bestämdt, så blefve det ju en väsentlig förbättring för dem genom den pensionsrätt de nu skulle erhålla. Blott däruti ligger en högst betydande löneförhöjning och förbättring af deras villkor, hvilket bör vara tydligt för hvar och en, som vill räkna rätt.

Herr Stendahl: Att staten får vidkännas kostnader för läkarnas uppfostran likasom för alla andra statens ämbets- och tjänstemäns uppfostran är ostridigt, men jag tror väl icke, att någon skulle vilja påstå, att icke läkarnes uppfostran kostar dem själva mera, än andra ämbets- och tjänstemäns uppfostran kostar dem. Det är orimligt, att en läkare, då det gäller att göra en större eller mindre undersökning, skall vara skyldig att göra denna och utskrifva recept efter en så låg taxa som 1 krona. Det kan ej vara olämpligt

Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.

(Forts.)

att anförtro åt läkarne själfva att bestämma, huru mycket de skola uttaxera i hvarje särskildt fall mellan ett minimum af 1 krona och ett maximum af 3 kronor. Jag har mig bekant, att en stor del läkare, i synnerhet provinsialläkare, hvilka särskildt ha med de fattigare att göra, öfva stor barmhärtighet genom att icke alls taga betaldt, och dessutom mängen gång gifva de fattiga sjuklingar penningar att köpa medicin för, ty medicinen få de såvidt jag vet aldrig gratis.

Det säges från utskottets sida, att man har velat behålla den orimligt låga taxan af 1 krona, därför att det kunde blifva betungande för kommunerna och äfven för de enskilda, om taxan blefve höjd, men utskottet har icke kunnat bestrida, att läkarne på detta sätt tvingas att göra barmhärtighetsverk genom att de få för litet betaldt för sitt arbete. Är det väl rätt och rimligt, att man genom lagstadganden skall tvinga personer att utöfva barmhärtighet mot enskilda och mot kommuner? Jag tror för min del, att det vore vida rimligare och rättigare att låta läkarne själfva bestämma, i hvilka fall de vilja öfva barmhärtighet. När man gör en jämförelse mellan provinsialläkare och en del andra statens tjänstemän, som fått sina löner reglerade på de sista åren, kan man icke säga, att Riksdagen varit njuigg, då det varit fråga om t. ex. landtmätare, men emot läkarne, som skola behandla människor, är man icke så ömsint. Den lilla höjning uti taxan, hvarom här är fråga och hvilken icke i ringaste mån inverkar på kostnaderna för skjutsersättningen, är så billigt begärd, att man icke kan hafva något skäl att här pruta på Kungl. Maj:ts förslag.

Jag yrkar därför bifall till herr Windahls yrkande och instämmer med honom till alla delar.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende å nu förevarande moment yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock af herr *Windahl*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att kammaren ansåge § 2 mom. 1 och § 11 i den ifrågavarande taxan böra lyda så, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 9 mom. A 1) af sitt utlåtande nr 6, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles herr Windahls yrkande i frågan

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 63;

Angående
taxa för arf-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.

(Forts.)

Mom. A 2).

Vid föreliggande mom. hade reservationer afgifvits 1:o) af herrar *O. Jonsson, H. Andersson, P. Olsson, J. A. Sjö, K. V. Rydén, J. Ström, C. G. Thor* och *N. E. Lindberg*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag beträffande förste provinsialläkarna bort hafva följande lydelse:

»Den föreslagna aflöningen för själfständig förste provinsialläkare synes utskottet väl rundligt tilltagen. Då dessa tjänstläkare måste anses blifva i tillfälle att förskaffa sig ej obetydliga inkomster af enskild praktik, anser utskottet aflöningsförmånerna lämpligen böra bestämmas i enlighet med hvad kommittén i detta afseende föreslagit, nämligen till 6,000 kronor, däraf 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, hvartill skulle komma två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beredande af ortstillägg åt förste provinsialläkaren i Stockholms län å 600 kronor och åt hvardera af förste provinsialläkarna i Västerbottens och Norrbottens län å 300 kronor har utskottet intet att erinra.

De förbättringar i fråga om aflöningsförmåner, som Kungl. Maj:ts förslag i öfrigt innebär, synas utskottet vara af rättvisa och billighet påkallade, detta dock under förutsättning att icke de förhöjningar i arvodetaxan, hvilka innehållas i förenämnda taxeförslag, blifva gällande

Den nya lönestaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare skulle sluta å.....	kr. 860,200
-----	» 502,250
	kr. 357,950
-----	» 54,210
	kr. 303,740
-----	» 42,050
	Återstoden kr. 261,690

skulle således motsvara de ökade kostnaderna för statsverket.

----- att tillämpas från och med år 1912.

Angående
taxa för arj-
vode åt pro-
vinsialläkare
m. fl.
(Forts.)

	Lön.	Tjänst- görings- penningar	Orts- tillägg.	Summa.	Anmärkning.
1 förste provinsialläkare	4,000	2,000	600	6,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 » »	4,000	2,000	300	6,300	
1 » »	4,000	2,000	300	6,300	
1 » »	4,000	2,000	—	6,000	
12 » »	48,000	24,000	—	72,000	
Kronor	64,000	44,000	1,200	109,200	

2:o af greffe *A. F. Wachtmeister*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen för inrättande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag af 8 provinsialläkaredistrikt i Stockholms län och likaledes 8 sådana distrikt i Södermanlands län måtte öka den af utskottet föreslagna aflöningsstaten med 8,000 kronor till 759,000 kronor; samt

3:o af herrar *J. T. Larsson*, greffe *C. O. Taube*, *K. Starbäck*, *K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen i anledning af herrar Larssons, Lundströms och Bäckströms motioner måtte för inrättande af ett provinsialläkaredistrikt inom Norrbottens län utöfver af Kungl. Maj:t föreslagna tretton distrikt öka aflöningsstaten med 4,500 kronor till 755,500 kronor.

Angående
aflöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.

Den del af mom. A 2), som innefattade aflöningsstaten för förste provinsialläkare

Herr Jonsson: Som kammaren behagade finna, har jag jämte de flesta af Andra kammarens ledamöter i statsutskottet afgifvit en reservation beträffande aflöningen åt förste provinsialläkarna, och jag skall be att få angifva de skäl, som för mig därvidlag varit bestämmande.

Den kommitté, som utarbetat det förslag, hvilket i hufvudsak upptagits af Kungl. Maj:t, och som afgaf sitt utlåtande år 1907, bestämde där aflöningen för förste provinsialläkarna på det sätt reservanterna nu upptagit. Skillnaden skulle blifva för de 16 läkare, som hädanefter ej skulle hafva något distrikt, 1,100 kronor per man. Kungl. Maj:t har ansett, att sedan år 1907 lefnadskostnaderna uti vårt land ökats så väsentligt, att man måste höja aflöningen med dessa 1,100 kronor. Jag betvivlar för min del att ökningen i lefnadskostnader under dessa år afsevärdt stigit. Och för öfrigt, hvem kan säga, huruvida vi nästa år stå kvar på samma punkt beträffande lefnadskostnaderna eller kommit i en fallande bakmarsch? Man

bör väl därför icke oupphörligen föra det talet, att lefnadskostnaderna fortfara att år efter år stiga; det skall väl någon gång taga slut äfven detta.

Det andra skälet har varit, att vi ansett, att en god del af de äligganden, som skulle tillkomma förste provinsialläkaren med skäl borde kunna läggas på provinsialläkarne, såsom t. ex. undersökning af minderåriga, som arbeta i fabriker o. dyl., liksom uppsikten öfver vaccinatörer och barnmorskor. Härigenom finge förste provinsialläkarne mera tid att ägna sig åt enskild praktik, som också för dem är utaf flera skäl behöflig och hvarigenom de finge tillfälle att följa med sjukvården i stället för att blott och bart vara ett slags inspektörer, hvarvid de blifva efter i sin vetenskapliga utveckling och sättas ur stånd att på rätt sätt sköta sina platser. Jag menar således, att när man går ut ifrån att dessa 16 förste provinsialläkare, ehuru de icke innehafva något särskildt distrikt, böra afsevärdt kunna ägna sig åt privat sjukvård, bör den aflöning, som kommittén föreslog år 1907, också vara fullt tillräcklig.

Jag vill ytterligare nämna något om den mission, som man ansett att förste provinsialläkaren för framtiden skulle hafva att fylla. Det är sant, att det är en ganska viktig sak, att dessa förste provinsialläkare med omsorg se till att köpingars, municipalsamhällets och andra tätbefolkade platsers hygien är tillfredsställande, att dränering utföres, att tillgång till friskt dricksvatten finnes o. s. v. Men man skall väl någon gång blifva färdig med detta, och om det också tager åtskilliga år, innan han lyckas förmå hvarje samhälle att göra och utföra hvad han i detta afseende anser önskligt, skall det väl dock förr eller senare blifva gjort, hvarigenom läkarens funktion i väsentlig mån är fylld, för så vidt icke andra nya samhällen skulle komma att uppstå med nya kraf. Men i allt fall anser jag, att man för framtiden snarare kan emotse en lättnad än en ytterligare utveckling af förste provinsialläkarnes arbete.

Af alla dessa skäl har jag ansett mig böra förena mig med de Andrakammarledamöter, hvilka här reserverat sig. Jag skall gifvetvis framställa yrkande på bifall till vår reservation, men någon votering kommer jag icke att begära.

Herr statsrådet greve Hamilton: Ehuru den siste ärade talaren slutade på ett för mig så angenämt sätt, att jag kanske icke skulle behöfva svara honom, anser jag mig likväl böra yttra några ord i denna fråga.

I början af sitt anförande erinrade den ärade talaren om, att majoriteten i den kommitté, som år 1907 afgaf sitt betänkande, ansett 6,000 kronor vara tillräckligt för förste provinsialläkarne.

Sedan lät han påskina, att Kungl. Maj:t föreslagit 7,100 endast på den grund, att lefnadskostnaderna blifvit fördyrade sedan 1907, och han undrade, om man verkligen kunde påstå, att den omständigheten här skulle kunna motivera den ifrågasatta löneförhöj-

*Angående
ajnlöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.*

(Forts.)

ningen. Men detta är dock en icke fullt korrekt framställning af förhållandena. Kungl. Maj:t har liksom de flesta, hvilka handlagt ärendet, ansett att kommitténs majoritet satt lönebeloppet alldeles för lågt.

Sedan framhöll den ärade talaren, att han trodde, att förste provinsialläkarnes göromål skulle så småningom reduceras. Deras arbeten hade ökat särskildt genom den mängd kraf i hygieniskt afseende, hvilka blifvit en följd af uppkomsten utaf en hop köpin-gar och municipalsamhällen, men, sade han, de erforderliga sani-tära åtgärderna skulle ju snart vara slutförda och sedan finge förste provinsialläkarne ej mycket att göra. Men när tänker sig väl den ärade talaren, att de hygieniska förhållandena skola blifva så tillfredsställande, att det ej skulle behövas något vidare åtgärande i det afseendet — det torde nog dröja åtskilliga löneregleringar, innan vi komma dit.

Det är ju alltid så, när man diskuterar om lönebelopp, att hvar och en har sin mening och att det är svårt att få några fasta utgångs-punkter. Dock vågar jag föreställa mig, att regeringen denna gången har haft en ganska fast utgångspunkt. Jag förmodar näm-ligen, att min ärade vän, den siste talaren, är med mig ense därom, att det är af stor vikt att sätta lönerna så höga, att man kan locka dugliga personer till att blifva förste provinsialläkare. Framför allt bör det icke förekomma, att det i allmänhet är bättre att vara provinsialläkare än att bekläda chefsplatsen såsom förste provin-sialläkare. Nu har en talare redan påmint om en några år gammal, af provinsialläkarne själfva verkställd utredning, som utvisar att för ett hundratal provinsialläkare uppgick den årliga inkomsten i genomsnitt till 7,100 kronor. Kommitténs majoritet föreslog 6,000, minoriteten och medicinalstyrelsen hafva föreslagit 7,500 och pro-vinsialläkarne själfva hafva gått upp till 8,400 kronor. Jag har trott, att detta tydligen visar, att hvad kommitténs majoritet före-slagit är för lågt. Däremot finnes här en siffra, som man får så att säga af sig själf, nämligen 7,100 kronor, och denna siffra måste dess-utom anses vara särskildt lämplig, därför att man då kommit till ett lönebelopp, som vunnit tillämpning på andra håll, när fråga t. ex. varit om landssekreterarna i de mindre länen. Jag vill i all synnerhet betona nödvändigheten af att ordna lönerna så, att icke mera framstående personer anse det vara ofantligt mycket fördel-aktigare att vara provinsialläkare än att vara förste provinsialläkare.

Den ärade talaren ordade vidare om de inkomster, som förste provinsialläkarne kunde få utaf enskild praktik, men jag undrar just, om denna kan vara för dem så synnerligen gifvande. Jag erin-rar mig, att redan för 7 à 8 år sedan gjorde provinsialläkareföreningen inför medicinalstyrelsen det uttalandet, att förste provinsialläkar-nes expeditionsgöromål voro så betungande, att man med snaraste borde befria dem från skyldigheten att lämna enskild läkarehjälp. Redan år 1904 framhöll medicinalstyrelsen detta såsom ett skäl att

skilja provinsialläkaretjänsterna från förste provinsialläkarebefattningarna. Jag anser — och statsutskottet har med mig varit ense därom — att man icke bör förbjuda förste provinsialläkarna att utöfva enskild praktik, lika litet som ett sådant förbud lärer böra meddelas för medicinalråden, men förhållandena äro dock sådana, att denna enskilda praktik icke kan för framtiden bereda förste provinsialläkarna några stora inkomster. Därför bör man icke hänvisa dem till att söka enskild praktik, men det gör man i viss mån, om man gifver dem en så låg begynnelseaflöning som 6,000 kronor. Då hafva de att välja mellan att antingen söka sig ett fördelaktigt provinsialläkaredistrikt eller att såvidt möjligt bereda sig enskild praktik, men af dessa alternativ skulle intetdera vara lyckligt.

Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Grefve Klingspor: Den första ärade talaren nämnde, att den kommitté, som utarbetat förslag i denna fråga, och hvilkens betänkande afgafs så sent som år 1907, föreslagit en aflöning för förste provinsialläkare af 6,000 kronor med två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor. Han sade, att kommittén så sent som år 1907 var af den åsikten, att det var tillräckligt med en begynnelselöf af 6,000 kronor och en slutlöf af 7,000 kronor, och att förhållandena icke torde hafva förändrats sedan den tiden.

Kommittén tillsattes emellertid år 1904 och arbetade åren 1905 och 1906; sistnämnda år fattade kommittén sina beslut, fastän betänkandet daterades juli 1907. Sedan 1905—1906 hafva emellertid många stater blifvit reglerade och på sådant sätt, att befattningar likställda med första provinsialläkare fått lönerna ökade med 1,500, 1,600 eller 1,700 kronor. Det tyckes då icke vara för mycket att dessa befattningshafvare få sina löner ökade, så att slutlönen blir 7,700 kronor i stället för, såsom kommittén föreslagit, 7,000 kronor.

Jag trodde först, att Kungl. Maj:t skulle föreslå en begynnelselöf för förste provinsialläkare af 7,500 kronor och en slutlöf af 8,100 konor. Därigenom hade de blifvit likställda med de personer, hvarmed de böra jämnställas, nämligen tredje gradens tjänstemän. Jag tror, att detta kunde hafva väl försvarats; dessa förste provinsialläkare kunna väl förtjäna något på praktik, men detta är alltför obetydligt. Det är gifvet, att de, som resa nästan hela året, kunna icke binda sig vid någon bestämd praktik, icke få några ackord, ty det finnes knappast någon enskild, som vill ha till läkare en person, hvarom han icke vet, om han kan få hans biträde vid behof. Icke heller är denne läkare så inne i den läkarvård, hvarmed praktiserande läkare dag för dag sysselsätta sig, utan han sysslar mest med hygieniska frågor. Därför kan man säga, att de förste provinsialläkarna förtjäna ytterst obetydligt på praktik.

För att man emellertid till befattningarna må kunna få perso-

*Angående
aflöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.*
(Forts.)

*Angående
aflöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.
(Forts.)*

ner med duglighet på detta område, måste naturligtvis aflöningen vara sådan, att den lockar dylika personer. Det är därför som Kungl. Maj:t har föreslagit en lön, som är något större än den kommittén förordad. Oaktadt jag varit med i kommittén om att föreslå den förstnämnda aflöningen, är jag likvisst villig att förena mig med statsutskottet i det förslag, som Kungl. Maj:t här framlagt.

Jag ber därför att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Windahl: Herr talman, mina herrar! Reservanternas i statsutskottet hafva som bekant hemställt, att i de 16 största länen förste provinsialläkarnes löner skulle reduceras från af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 7,100 kronor, till 6,000 kronor, och de skäl, som anförts till stöd för reservationen och af en utaf reservanternas förut i dag framhållits, gå i hufvudsak ut på, att förste provinsialläkarne skulle hafva godt tillfälle att genom enskild praktik skaffa sig ökade inkomster. Jag skall bedja att med några ord få belysa, i hvilken mån sådant skulle vara möjligt och huru enligt min tanke föga lyckligt det skulle vara, i fall förste provinsialläkarne skulle lägga an på att förskaffa sig afsevärd enskild praktik.

Under de 21 år, som gått sedan förste provinsialläkarinstitutionen inrättades, hafva som bekant de sanitära förhållandena i riket högst väsentligt förändrats och förbättrats. Detta kan påvisas grafiskt genom dödlighetskurvan för rikets städer från början af 1890-talet. Under denna tid hafva uppstått utom nya städer många stadsliknande samhällen och municipalsamhällen, en mängd nya sjukstugor, tuberkulossjukhus, epidemisjukhus och apoteksinrättningar, hvarjämte den personal, som enligt instruktionen skall stå under förste provinsialläkarens inseende högst betydligt ökats. Under allt detta har gifvetvis den arbetsbörda, som lagts på institutionen, mångdubblats. Numera fordras en massa utredningar, utlåtanden, förslag och initiativ på alla möjliga områden af hälso- och sjukvården på dessa tätare bebyggda platser. Men meningen är ju att ordna de hygieniska förhållandena äfven på den egentliga landsbygden, som numera, i olikhet med hvad fallet var förut, i fråga om dödlighet och sjuklighet står fullt lika med städerna, oaktadt landsbygden har naturliga förutsättningar att i detta afseende kunna komma i en bättre ställning. Det vore stora skäl — och det har äfven nu föreslagits — att jämte fabriker och fabriksområden äfven skolor, fattiggårdar och en del andra inrättningar på själfva landsbygden blefve i hygieniskt hänseende tillsedda. Detta kommer att ytterligare öka förste provinsialläkarens åligganden och tjänsteresor.

Det är ju möjligt, att här och hvar ännu skulle kunna vara något tillfälle att utöfva enskild praktik, men tidvis — och på aldeles oberäkneliga tider — hopas redan nu arbetet så, att första provinsialläkaren under större delen af året, äfven om han är hemma, omöjligt kan hålla någon mottagning. Härtill komma dessa ordi-

narie tjänsteresor, som börja bli mycket långa samt talrika, andra som han måste göra, när hälst han blir beordrad. Det finnes aldrig någon säkerhet för patienter att träffa honom hemma.

Nu gifvas visserligen ibland tillfällen, då hvarje läkare kan sägas få praktik, och det är under epidemier. Men det är ju ett af förste provinsialläkarens viktigaste tjänsteäligganden att söka förebygga epidemier. Han måste vid fall af skarlakansfeber, nervfeber eller hjärnfeber o. s. v. se till, att sjukdomen, hvarhelst i länet den uppträder, får så ringa omfattning som möjligt, och att patienterna blifva på rätt sätt isolerade. Det vore därför högst olyckligt både för honom och för samhället, om han försökte skaffa sig inkomst på dessa sjukdomar. Hvad beträffar de vanliga akuta och kroniska sjukdomar, som förekomma inom en husläkares praktik, så är det alldeles uppenbart, att praktiken beror icke i allmänhet på, när läkaren kan och har tillfälle att praktisera, utan på när patienten behöfver och önskar hjälp. Det inträffar därför redan nu, att förste provinsialläkaren i konkurrensen med de i regel ganska talrika kollegerna, som ständigt finnas tillgängliga på platsen, måste afstå helt och hållet, kan man säga, från all praktik, och att åtaga sig några ackord är för honom rent af omöjligt.

Nu säga reservanterna, att förste provinsialläkarne behöfva icke så mycket praktik, då de få 2,000 kronor mera, än som föreslagits för provinsialläkarne, och det är ju ur deras led som förste provinsialläkarne skola framgå. Om man emellertid ser till, hvad dessa 2,000 kronor innebära för lockelse för en duglig provinsialläkare, så finner man, att han först skall taga tjänstledighet och genomgå en dyrbar tre månaders kurs i Stockholm för att vinna kompetens, vidare skall han afstå helt och hållet, kan man säga, från den jämna inkomsten af praktik, som hans provinsialläkartjänst medför. Vidare måste han i residensstad betala dubbelt eller mera i hyra för bostad mot hvad han behöfver göra på landsbygden; och slutligen måste han af sina tjänstgöringspenningar afstå en icke så oväsentlig del, i regel ett par, tre hundra kronor, till expenser, renskrifning, telefonafgifter och dylikt. Frestelsen kan omöjligen vara stor, och säkerligen komma icke många att söka den transporten, utan det kommer förmodligen att gå i motsatt riktning. Men detta kan icke hafva varit meningen, när det föreskrifvits och i öfrigt är nödvändigt, att sökande till förste provinsialläkartjänst skall hafva under minst tre år varit provinsialläkare.

Jag kan icke finna annat än, att det är själfallet, att länen, isynnerhet de största, skola hafva synnerligen stort behof af särskilda målsmän för de hygieniska intressena, som äro så viktiga för hälso- och sjukvården, och att ett stort län skall hafva minst samma behof af särskild målsman som de tre större städerna, hvilka utgöra egna hälsovårdsområden och hafva motsvarande befattningar i förste stadsläkare- och sundhetsinspektörer. Dessa äro öfverallt aflönade så, att de uteslutande kunna ägna sig åt sitt egentliga värf, och deras

*Angående
aflöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
aflöningsstat
för förste pro-
vinsialläkare.*

(Forts.)

aflöningar gå i alla fall öfver hvad Kungl. Maj:t här föreslagit. Detta får väl anses vara det lägsta möjliga, under förutsättning att man öfverhufvud taget vill hålla denna befattning uppe.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag i denna punkt.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag skall be att få yttra några ord till försvar för reservationen.

Då jag åhörde diskussionen i statsutskottet i denna fråga och särskildt om proportionen mellan den aflöning, som skulle utgå till själfständiga förste provinsialläkare och provinsialläkare i allmänhet, kunde jag icke få annan uppfattning än den att de bättre skälen anförts för den mening, som reservanterna gifvit tillkänna. Skillnaden i slutaflöningen för själfständiga förste provinsialläkare och provinsialläkare, respektive 7,700 kronor och 5,000 kronor, är för stor. När därtill kommer, att förste provinsialläkare utan distrikt hafva rätt att utöfva enskild praktik samt äro fullständigt obundna af den föreslagna taxan och sålunda äro i tillfälle att välja den praktik, som de själfva anse för sig lämplig, synes det mig, som om de intaga en betydligt gynnsammare ställning.

Man kan också vara tveksam, huruvida den uppgift, som dessa förste provinsialläkare utan distrikt för närvarande fylla, motiverar detta höga lönebelopp, särskildt när man ser, hurusom gränsen mellan hvad man kallar svårskötta och lättskötta distrikt — med ledning hvaraf bestämmes, huruvida förste provinsialläkarens uppgift kräfver allenast ett lönetillägg af 1,500 kronor eller en lön af 7,400 kronor — är ytterst obestämbär, och att det därför är svårt att finna skäl, hvarför det ena distriktet sättes under och det andra öfver gränsen. De faktorer, som man därvid har att räkna med, kunna i många afseenden vara ganska likställda. Jag tror sålunda, att häri ligger ett skäl för bifall till reservationen.

Den ekonomiska liberalitet, som utskottet här visat, följer icke utskottet konsekvent på andra områden i det föreliggande förslaget. När det gäller antalet provinsialläkaredistrikt inom vissa län, t. ex. Södermanlands, har utskottet enbart af ekonomiska hänsyn dragit in ett nu befintligt läkaredistrikt. Uppenbarligen kommer detta att försämrå eller åtminstone i vissa fall fördyra läkarevården inom länet i fråga. Vid sådant förhållande förefaller det mig som om utskottets ståndpunkt i det afseendet icke väl står tillsammans med hvad utskottet häfdat i afseende på förste provinsialläkarnes löneförmåner.

Jag tror, att man genom att utöfva sparsamhet i fråga om förste provinsialläkarnes löner kan åstadkomma större rättvisa mellan de olika grupperna i denna lönereglering. Jag hemställer om bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: I motsats mot den siste talaren ber jag att få säga, att, när jag läste förslaget, blef jag för-

vånad öfver den nya typ, som här blifvit föreslagen, en typ som i begynnelselön har 7,100 kronor. Sedan flera år tillbaka hafva de statstjänare, som anses lika med förste provinsialläkare, t. ex. professorer och råden i Stockholm, fått en begynnelselön af 7,500 kronor. Jag kan icke förstå, hvarför Kungl. Maj:t icke har föreslagit denna lön äfven för förste provinsialläkare. Den frågan föreligger visserligen icke nu, men när man har på detta sätt fastslagit begynnelselönen för t. ex. universitetsprofessorer och jämför deras arbete och ställning i samhället med den man åtminstone hoppas af förste provinsialläkare, skulle jag intet hellre hafva önskat, än att de blifvit helt och hållet jämställda. Något förslag i den riktningen föreligger icke, och därför har man icke kunnat göra annat än gå med på Kungl. Maj:ts förslag.

Den sista ärade talaren yttrade särskildt något om den möjlighet till förtjänst, som äfven förste provinsialläkare kunde få genom enskild praktik. Men att döma af allt hvad man hört i denna fråga kunna de icke räkna på mycken enskild praktik. Herr Jonsson talade om, att han ville lyfta af en större del af arbetsbördan från förste provinsialläkare och placera den på provinsialläkare, så att de därigenom skulle få större enskild praktik och mera förtjänst. Jag får säga, att jag tror, det förslaget skulle vara ganska olyckligt. Om man önskar verkligt goda resultat af förste provinsialläkarnes tjänsteutöfning, får man allt laga så, att deras tid icke i afsevärd grad upptages af enskild praktik. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande del af mom. A 2 yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Jonsson*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid momentet afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Den del af mom. A 2), som innefattade aflöningsstaten för provinsialläkare.

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.*

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Som herrarna sett af betänkandet, är jag reservant i denna punkt, när jag anser det vara skäl att inrätta i Stockholms län 8 provinsialläkaredistrikt i stället för af utskottet föreslagna 7 och i Södermanlands län likaledes 8 sådana distrikt i stället för 7, som utskottet tillstyrkt. Jag skall be att få motivera min ståndpunkt i denna fråga, beträffande hvartdera länet för sig.

Stockholms län har nu icke mer än 5 distrikt, kommittén har föreslagit 8, och alla myndigheter hafva enhälligt tillstyrkt 8. Men

Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.
(Forts.)

kommittén och medicinalstyrelsen hade föreslagit, att i Stockholms-
trakten skulle finnas 2 distrikt med läkarna placerade i Stockholm
och Vaxholm. Nästan alla ortsmyndigheter, som yttrat sig, hafva
varit emot placeringen af en provinsialläkare i Vaxholm och moti-
verat detta därmed, att läkaren i Vaxholm skulle betjäna skärgårds-
befolkningen, och denna hade sin mesta kommers på Stockholm och
icke på Vaxholm. Därigenom skulle 2 provinsialläkare blifva pla-
cerade i Stockholm. Statsutskottet har tagit detta till anledning
att föreslå Riksdagen att i Stockholms län inrätta endast 7 distrikt
i stället för 8. Det skäl, som statsutskottet anført för sitt förslag,
synes mig svagt. Skälet är, att i Stockholm finnas så många andra
läkare, och då folket kommer och söker läkare, finnes alltid sådana
tillhands. Därför behöfde man icke så många provinsialläkare.
Detta kan nog vara sant i många fall, då man kommer till staden
och behöfver rådfråga läkare. Men det är icke sant, då det gäller
att hämta ut läkaren i orten. Och när det är fråga om förlossningar,
epidemier och rättsmedicinska obduktioner, tror jag visserligen icke,
att det blir omöjligt att hämta ut läkare till öarna, men hvad kostar
det? Om man vill hafva en annan läkare dit ut särskildt under
vintrarna, kommer det att kosta alltför mycket för den fattiga be-
folkningen på öarna i skärgården och Mälaren. Det synes mig därf-
för mycket betänkligt att inrätta färre än 8 distrikt.

Nu säger man, att det i alla fall skall finnas en provinsialläkare
i Stockholm. Det är sant, men tänk, huru stort distrikt det här
blir fråga om. Det kan visserligen hända, att om Riksdagen be-
viljar anslag endast till 7 provinsialläkare, Kungl. Maj:t fastställer
en annan fördelning än den som föreligger. Men i alla fall tror jag
icke annat går för sig, än att Stockholms distrikt kommer att om-
fatta en del af öarna i Mälaren och skärgården. Jag ber att få fästa
uppmärksamheten på, att just i Stockholmstrakten förekommer så
ofta rättsmedicinska obduktioner. Jag har fått den uppgiften, att
i medeltal under senare åren i Stockholmstrakten förekommit icke
mindre än 24 obduktioner om året, och att den tid, som åtgått för
resorna och obduktionerna, motsvarar 40 arbetsdagar. Denna tid
är något ganska afsevärdt, när man tänker på, att provinsialläkaren
skall stå till tjänst för läkarevården i orten. Det synes mig därför
vara skäl att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, som står i öfverensstäm-
melse med hvad myndigheterna tillstyrkt.

I Södermanlands län äro förhållandena mycket olika dem i
Stockholms län. Södermanlands län har hittills varit mycket väl
försedt med läkare. Där hafva vi nämligen 8 distrikt. Kommittén,
som skulle undersöka, bland annat, huruvida förändringar i distrikts-
indelningen skulle kunna göras i afsikt att bättre än hittills främja
hälso- och sjukvården på landsbygden, fick naturligtvis — detta
inskräpes alltid af Kungl. Maj:t vid lönerogleringar — uppdrag att
se till, om några besparingar kunna göras. Här i Riksdagen veta
vi, att detta lyckas nästan aldrig, utan hvarje löneroglering medför

ökade kostnader. Men någon gång kommer en kommitté med förslag till besparing, och olyckligtvis är det Södermanlands län, som denna gång fått sitta emellan. Det var känt, att Södermanlands län hade det bra ställdt med provinsialläkare, och därför menade kommittén: här föreslå vi, att en drages in. Detta är icke riktigt öfverensstämmande med Riksdagens skrifvelse, där det står »bättre än hittills främja hälsovården på landsbygden». Men så gjorde i alla fall kommittén. Medicinalstyrelsen följde naturligtvis kommittén, men alla ortsmyndigheter opponerade sig mot förslaget. Kungl. Maj:t fann, att ortsmyndigheterna hade rätt, och föreslog, att Södermanlands län skulle få behålla sitt nuvarande antal provinsialläkare, d. v. s. åtta.

Nu ber jag att få säga herrarna, att i Södermanland råder ett förhållande, som verkligen är värddt att tänka på i detta afseende. Det är nämligen så, att sedan kommittén slutat sitt arbete, Södermanlands läns landsting inrättat sin epidemisjukvård på ett, som jag tror, synnerligen bra sätt. Och för att kunna göra detta har man på flere ställen i länet måst bygga upp epidemisjukhus. Dessa epidemisjukhus förlade man naturligtvis till de platser, där provinsialläkarne vore placerade. Så t. ex. placerade man ett epidemisjukhus i en ort, som heter Gnesta. Nu är det så, att kommittén icke kan klandras för, att den icke tagit hänsyn till detta förhållande. Kommittén hade nämligen icke reda på det, ty då denna arbetade, var epidemisjukvården icke ordnad på det sättet. Men medicinalstyrelsen visste af det, då den afgaf sitt betänkande, och medicinalstyrelsen sökte råda bot mot olägenheten genom att placera dessa sju provinsialläkare så i länet, att de äfven skulle kunna tillgodose epidemisjukvården i länet. Men, mina herrar, detta lyckades icke bättre, än att Gnesta blef utan provinsialläkare. En placerades i Malmköping; i Björnlunda, som ligger nära intill Gnesta, kommer på grund af en enskild donation fortfarande att finnas en extra provinsialläkare, men Gnesta blir utan. Nu säger man, att Gnesta är en ganska stor ort, och att därför kanske ändå en läkare kommer att söka sig dit. Ja, det är ju möjligt, men huru det går därmed, vet man icke. Det skulle verkligen vara en ganska betänkelig sak för Södermanlands län, om antalet provinsialläkaredistrikt där skulle minskas på detta sätt, så att det blir af med provinsialläkaren i Gnesta.

På dessa skäl, herr talman, anhåller jag få yrka bifall till den reservation, jag fogat vid utskottets utlåtande.

Herr Larsson, Jacob: Det har utan tvifvel varit ett mycket svårt och grannlaga uppdrag, som gifvits kommittén att omreglera provinsialläkaredistriktet i riket, och äfven om man icke vill jäfva departementschefens omdöme, att kommittén på det stora hela lyckats väl i utförande af sitt uppdrag, har det icke kunnat undvikas, att på en del orter anmärkningar framkommit mot det

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.
(Forts.)*

sätt, hvarpå kommittén fördelat provinsialläkaredistriktet. Den ärade representanten från Södermanlands län har gjort sig till tolk för Stockholms och Södermanlands län och visat att dessa båda län skulle bli lidande genom provinsialläkaredistriktens indelning i enlighet med utskottets förslag. Det är en landsdel, som äfven jag skall be att här få göra mig till representant för, nämligen Norrbottens län.

Ändamålet med den nya regleringen af provinsialläkaredistriktet var ju att söka tillgodose den allmänna sjukvården på landsbygden på ett bättre sätt, än hvad hittills kunnat ske. Men det kan verkligen ifrågasättas, om icke förslaget, hvad Norrbottens län beträffar, i verkligheten kommer att göra tillståndet sämre, än hvad det hittills varit. Det föreslås visserligen, att man skall öka antalet ordinarie provinsialläkare i Norrbottens län från 9 till 13, men man får icke förbise, att utom dessa 9 ordinarie provinsialläkare finnas inom länet 9 extra provinsialläkare. Där finnas således för närvarande 18 tjänsteläkare. Af dessa 9 extra provinsialläkaredistrikt kan man nu bortse från ett, nämligen Malmbergets, som kommer att bli alldeles oberördt af den nu föreslagna regleringen. Till extra provinsialläkaren i Malmberget utgår icke statsbidrag, och det kommer således att stå utanför. Men af de öfriga 8 har föreslagits, att 5 skola ombildas till ordinarie provinsialläkaredistrikt, nämligen Matarengi, Jockmock, Arvidsjaur, Arjeplog och Gellivare. Däremot har man minskat antalet af de nuvarande ordinarie provinsialläkaredistriktet genom att sammanslå Öfver-Luleå socken och Neder-Luleå socken, som för närvarande bilda två distrikt. Och man vill nu med dem sammanslå äfven Edefors socken och låta dessa tre socknar bilda ett distrikt. Inom Norrbottens län har det naturligtvis väckt mycket bekymmer, att dess behof af läkarevård på landsbygden skulle komma att bli sämre tillgodosedt, än hvad på vissa orter redan nu är förhållandet. Särskildt inom Neder-Luleå kommun har uttalats en stark protest mot att bli beröfvad den förmån att hafva egen provinsialläkare kommunen för närvarande äger. Visserligen föreslås det att dela Haparanda distrikt i två, men hela det nuvarande Haparanda distrikt är vida mindre än det distrikt, som skulle uppkomma genom sammanslagning af Neder-Luleå och Öfver-Luleå distrikt, och hela Haparanda distrikt har icke så stort inneväanareantal som Neder-Luleå socken ensam. Som skäl mot bibehållande af ett särskildt provinsialläkaredistrikt för Neder-Luleå socken anföres det, att detta distrikt bildades uteslutande för inrättandet af en förste provinsialläkarebefattning i Norrbottens län. Och då nu förste provinsialläkarebefattningen icke vidare skall förestå provinsialläkaredistrikt, anses anledning att bibehålla Neder-Luleå socken såsom eget provinsialläkaredistrikt hafva bortfallit, därest icke andra omständigheter borde föranleda därtill, och man har icke kunnat finna några sådana omständigheter.

De faktorer, som af provinsialläkarekommittén ansågos böra tillsammans tagas i betraktande vid bedömandet af frågan om provinsialläkaredistriktens reglering, vore arealen, befolkningstätheten och kommunikationsväsendet. Om man tager alla dessa faktorer tillsammans, vill det synas, som om detta nya provinsialläkaredistrikt, omfattande Neder-Luleå, Öfver-Luleå och Edefors socknar, skulle ovillkorligen påkalla en delning. Det kan ju vara skäl, att man gör en liten jämförelse mellan detta distrikt och andra distrikt inom landet.

Arealen inom det föreslagna distriktet, Bodens distrikt, utgör mer än 41 kvadratmil. Hela Gottlands län har en areal på något mer än 31 kvadratmil, och hela Blekinge län har en areal af 30 kvadratmil. Blekinge län fördelas på 4 provinsialläkaredistrikt och Gottlands län på 3, oaktadt innevånareantalet i det föreslagna Bodens distrikt går upp till inemot $\frac{2}{3}$ af hela befolkningen på Gottlands landsbygd. Förste provinsialläkaren i Gottlands län förklarade också, att det alldeles icke behöfdes mer än 2 distrikt på Gottland, och både medicinalstyrelsen och Kungl. Maj:t förklarar, att det egentligen icke finnes något behof af 3 distrikt på Gottland, men man har icke velat indraga något af de nuvarande distrikten för att icke rubba de nuvarande förhållandena. Men här uppe i Norrbotten rubbar man de nuvarande förhållandena i så väsentlig mån.

Visserligen tillgodoses andra delar af Norrbottens län, men detta behöfver ju icke ske på bekostnad af befolkningen i denna del af Norrbotten. Medicinalstyrelsen säger, att Neder-Luleå socken är den folkrikaste i Norrbotten, och att man därför, om man skulle ha behof af läkare inom kommunen kan tillgode det behofvet genom att på egen bekostnad anställa en läkare. Det är riktigt, att Neder-Luleå är Norrbottens folkrikaste kommun. Men icke den faktorn ensam må tagas i betraktande, då det gäller att pålägga kommunen denna utgift. Neder-Luleå kommun har det tvifvelaktiga företrädet att vara den med väghållningsbesvär mest betungade i landet. Inom Neder-Luleå utdebiterades dessutom för kommunala ändamål öfver 12 kronor per bevilningskrona. Det kan väl då med skäl ifrågasättas, om icke dess behof att bli tillgodosedt med egen tjänsteläkare är lika starkt som kanske de allra flesta föreslagna distrikts inom riket. Till detta distrikt lägges också Edefors socken, och man försvarar detta med att hela Edefors genomskäres af Luleå—Gellivarebanan. Detta är också alldeles riktigt, men det är väl att märka, att hela kyrkbyn och den del af socken, där befolkningen samlats, icke ligger vid järnvägen, utan vid Lule älfdal, och att det för närvarande icke finnes sommarkommunikationer mellan den del, där befolkningen är bosatt, och den del, som genomskäres af järnvägen. Nu säger man, att, om Edefors socken icke finner sig tillgodosedd genom den föreslagna anordningen, den kan begagna sig af samma utväg som

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.*

(Forts.)

hittills, att inrätta ett extra provinsialläkaredistrikt. Edefors är en liten socken på omkring 2,500 människor och har redan nu en utgift ensamt för fattigvårdsändamål på öfver 7,000 kronor om året.

Det har också yrkats från Norrbotten, att man skulle få ett särskildt provinsialläkaredistrikt i Elfsbyn. Elfsbyn har hittills haft extra provinsialläkare, och Elfsbyn jämte Kiruna äro de enda extra provinsialläkaredistrikt, som anses sannolikt komma att bibehållas. Nu medgifves af alla, att Elfsbyn ligger synnerligen olägligt i förhållande till det distrikt, till hvilket socknen skulle hänföras. Man har därför hänvisat Elfsbyn att, för att kunna tillgodose sitt behof af läkarvård, anlita de läkare som finnas att tillgå i Boden, dit det är en »kort» järnvägsresa. Ja, det är bara 46 kilometer från Boden till Elfsbyns järnvägsstation. Men det är väl icke tillräckligt, att läkaren kommer till stationen. Han behöfver också komma ut i Elfsbyns stora socken, och då kan man hemställa, huruvida Elfsbyn verkligen har mycken nytta af, att i Boden finnas några militärläkare. Ty det är dessa, man från Elfsbyn skulle få vända sig till. Men det säger sig själft, att militärläkarne i Boden af sin tjänsteplikt äro så bundna, att man icke gärna kan förutsätta, att de skola göra sjukresor, som komma att taga mer än en dag, kanske 2 eller 3 dagar.

Nu har ju utskottet icke velat inlåta sig på frågan om själfva regleringen af distriktet, utan menat, att den saken skulle öfverlämnas åt Kungl. Maj:t. Det kan därför icke heller komma i fråga att i detta sammanhang göra något slags direkt uttalande vare sig för egen provinsialläkare i Neder-Luleå eller egen provinsialläkare i Elfsbyn. Men jag vill vädja till herrarna, om icke de säregna förhållandena inom Norrbottens län borde föranleda till, att den önskan, som uttalats af ortsmyndigheterna om att få ytterligare ett provinsialläkaredistrikt inom Norrbottens län, må kunna tillgodoses. Jag har på direkt uppmaning från vissa ortsmyndigheter inom Norrbottens län väckt motion i ämnet inom Första kammaren, och två liknande motioner ha väckts inom Andra kammaren. Jag skall därför tillåta mig att i anslutning till dessa motioner yrka, att lönestaten för provinsialläkarne höjes med det belopp, som erfordras för att inom Norrbottens län inrätta ytterligare ett provinsialläkaredistrikt utöfver de 13, som äro af Kungl. Maj:t föreslagna. På samma gång jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den af mig med flera vid utskottets betänkande fogade reservation, skall jag anhålla att få göra en rättelse med afseende å beloppet. Där har till följd af ett misstag från min sida hemstälts, att aflöningsstaten må höjas med 4,500 kronor. De femhundra kronorna ha tillkommit genom en förväxling med de provinsialläkaredistrikt, för hvilka skulle utgå ett särskildt ortstillägg. Något sådant sättes emellertid icke ifråga för flera provinsialläkare i Norrbottens län än de i Kungl. Maj:ts proposition och utskottets

betänkande föreslagna. Jag skall således be att få yrka, att aflöningsstaten måtte höjas till 755,000 kronor, således ökas med aflöningen till ytterligare en provinsialläkare eller 4,000 kronor.

*Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.*

(Forts.)

Herr Jonsson: Jag må erkänna, att jag här står i en tämligen otreflig ställning gentemot det förslag, som framlagts af utskottet, detta därför att jag finner förslaget så litet motsvara hvad Riksdagen begärde, att frågan icke kan anses ha blifvit löst med detta förslag, utan att man har att vänta dess återkomst inom en icke så lång tid.

Jag skall be kammaren litet taga reda på, huru denna fråga ligger. På sid. 74—75 i statsrådsprotokollet är Riksdagens skrifvelse återgifven, och af denna skrifvelse framgår otvetydigt, att Riksdagen afsåg, att provinsialläkaredistriktet skulle omregleras i det syftet, att utan egentlig ökning af antalet distrikt, olika landsdelars behof af den sjukvård, som bestrides med af staten aflönade läkare, må bli mera rättvist och jämnare fördelad, än hittills varit fallet. Uppdraget till kommittén var från Riksdagens sida fullt tydligt, i fråga om i hvilken riktning det skulle gå. Om vi nu se till, huru kommittén uppfattat denna Riksdagens skrifvelse och efterföljt densamma, så finna vi på sid. 100 i samma statsrådsprotokoll kommitténs uttalande därom återgifvet af herr statsrådet och chefen för civildepartementet sålunda:

»Hvad angår distriktsindelningen har kommittén (sid. 22—32) påpekat, att, därest allenast det nuvarande antalet provinsialläkare skulle fördelas mellan olika landsdelar, fördelningen måtte ske huru rättvist som helst, man icke kunde förebygga, att på många håll hälso- och sjukvården äfventyrade att försämras, och att med en sådan fördelning flerstädes skulle följa indragning af tjänster, hvilka måste förutsättas vara tillkomna efter sorgfällig pröfning angående deras behöflighet.»

Jag säger: Är det riktigt hvad kommittén där har yttrat beträffande provinsialläkaredistriktet, så undrar jag, om det icke är lika riktigt, att man måste antaga, att extraprovisialläkaredistriktet, som ha tillkommit på grund af kommunernas eget åtgörande och i allmänhet med aflöning af deras egna medel, också måste ha kommit till för att motsvara ett verkligt behof, och att en ändring därutinnan också måste tendera till att försämra sjukvården, om icke samma antal distrikt som för närvarande bibehålles. Vi ha på sid. 160 i statsrådsprotokollet en tabell, som angifver, huru många provinsialläkare det för närvarande finnes i hvarje län, och huru många det skulle bli i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och enligt kommitténs förslag. Om jag nu till denna tabell påför antalet af de extra provinsialläkare, som, då denna tabell upprättades, för tillfället funnos, och till tabellens summa lägger detta antal, så får jag, såvidt jag kan förstå, den summa af läkare, som för hvarje län och i sin helhet ansetts behöflig för en ordentlig hälso- och sjukvård. Summan af provinsialläkare och extra provinsialläkare blir då till-

*Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.*

(Forts.)

sammans 302. Enligt utskottets förslag skulle nu antalet provinsialläkare ökas från 139 till 186. Om jag nu ser till, hvad resultatet för hälso- och sjukvården skulle bli af detta förslag, och utgår från, att det nuvarande antalet, 302, är det normala, som skulle behövas för hälso- och sjukvården, så finner jag, att resultatet skulle bli, att med den ökning af provinsialläkarne, som skulle ske, rikets olika län skulle i genomsnitt för landsbygden erhålla en läkarevård, som skulle motsvara 61,6 procent af det verkliga behovet. När kommittéförslaget på sin tid underställdes landstingens hörande, yttrade sig Gäfleborgs läns landsting emot kommittéförslaget och angaf, i hvilken riktning landstinget ansåg, att förslaget borde gå, för att förhållandena skulle kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt. Detta yttrande gick ut ifrån, att regleringen af provinsialläkaredistriktet skulle innebära hvad Riksdagen begärt, således en omreglering utan afsevärd ökning af antalet provinsialläkare, men att samtidigt skulle uppgöras förslag till indelning af extra provinsialläkaredistrikt inom hvarje län, så att man finge ett visst antal provinsialläkare och extra provinsialläkare, som skulle anses motsvara det verkliga behovet. Aflöningen af extra provinsialläkaren skulle däremot ske på det sättet, att för det antal, som ansågs behöfligt för hvarje län, skulle staten anslå ett visst belopp per läkare, under det att landstinget skulle bestämma, hvilka af de i det uppgjorda förslaget upptagna extra provinsialläkarne landstinget ansåg behöfliga, och sedan för en hvar af dessa läkare anslå ett precis lika stort belopp som staten. Därigenom undviker man den svårighet, som ligger i det nuvarande förslaget, nämligen att i vissa län behovet skulle bli helt och hållet tillgodosedt och i andra län endast till en ringa del. Jag har sökt göra en beräkning i detta hänseende och kommit till det resultatet, att enligt förslaget två län skulle få hela sitt behof af läkarevård fylldt på statens bekostnad, 4 län skulle erhålla läkarevård till mellan 80—90 procent af verkliga behovet, 5 län mellan 70—80 procent, 2 län 60—70 procent, 6 län 50—60 procent, 4 län 40—50 procent och ett län under 40 procent af det antal läkare, som ansågs behöfligt. Af dessa siffror är det lätt att inhämta, huru otillfredsställande läkarevården skulle bli ombesörjd endast med statsmedel, och att således vissa län skulle få bekosta högst väsentliga belopp för att få det verkliga behovet af läkare fylldt, vare sig nu detta skulle komma att ske på landstingets bekostnad eller det skulle ske på de enskilda kommunernas bekostnad, såsom det nu är ställt.

Det är märkvärdigt att finna, hurusom kommittén vid behandlingen af denna riksdagsskrivelse på alla sätt bemödade sig om att framhålla, hvilka ofantliga svårigheter låge i vägen för att anordna extra provinsialläkarevård, och höll sig ensidigt till, att det var och fortfarande borde blifva kommunerna, som därmed skulle ha att skaffa, hvarjämte det framhölls, att vissa kommuner vore hyggliga nog i afseende å aflöningen, andra däremot icke, och att på det

sättet uppstode oegentligheter både i afseende å läkarnas inkomster och i afseende å kommunernas sjukvård. Men alla dessa svårigheter måste, såvidt jag förstår, försvinna, om man går ut ifrån, att man på förhand har för hvarje län ett visst antal läkare fixerad, hvartill Riksdagen beviljar anslag, under det att landstinget beslutar, huruvida alla dessa platser skola besättas eller icke, och anslår medel till dessa platser. Till följd däraf uppstå icke dessa märkvärdigheter och oegentligheter i afseende på aflöning m. m., utan det blir en enhetlig princip i detta afseende. Och hvad man skulle vinna genom att ha ett mindre antal provinsialläkaredistrikt och i stället använda det belopp, som nu förutsatts i anslag, just till att få extra provinsialläkarebefattningar till stånd, det framgår däraf, att om man exempelvis fixerar antalet provinsialläkare till 160 i stället för nuvarande 139 — jag ökar då först och främst med de 16 platser, som bli lediga genom att 16 förste provinsialläkare icke längre skola ha distrikt, och så ytterligare 5, — man skulle genom den besparing, som därigenom borde ske, nämligen 117,000 kronor, erhålla 78 extra provinsialläkare i stället för de 26 läkare, hvarmed man minskar de ordinarie provinsialläkarnas antal, därest nämligen statens bidrag sattes till 1,500 kronor. Vill man sänka detta bidrag, så att lönen sattes exempelvis till 2,500 kronor, däraf staten betalar hälften och landstinget hälften, skulle man få hela behovet fylldt och en öfver, det behof nämligen som framgår däraf, att det finnes på landsbygden sammanlagdt 302 läkare.

Jag har velat framhålla detta, icke därför att det skulle kunna ha någon inverkan på det beslut, Riksdagen går att fatta. Ty därvidlag är man redan på visst sätt bunden genom bifallet till förslaget om förste provinsialläkarnes nya ställning, att nämligen 16 icke längre skola ha något distrikt. Men jag har velat framdraga detta därför, att det nog icke torde dröja särdeles länge, innan frågan åter måste upp, och jag önskar, att man då måtte ta sikte på det sättet att lösa frågan och icke såsom nu låta extra provinsialläkaredistrikt vara en fri sak allt efter kommunernas eget tycke och smak. Det är af den anledningen, som jag velat framdraga dessa synpunkter.

I sak vill jag endast säga, att jag ingalunda vill gå med på en ökning af det antal provinsialläkare, som utskottet här föreslår, 186, utan önskar, att man måtte stanna därvid. Och för att riktigt uttrycka min mening är det skäl, att jag gör ett yrkande om bifall till utskottets förslag.

Grefve Lagerbjelke: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet för att uttala mig till förmån för grefve Wachtmeisters reservation och vill därvid i främsta rummet hålla mig till förhållandena i Stockholms län.

Grefve Wachtmeister har i sitt anförande vid debattens början vändt sig emot utskottets invändning, att behovet af provinsialläkare skulle vara mindre i detta län på den grund, att därstädes

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
ajlöningsstat-
för provinsi-
alläkare.*

(Forts.)

skulle finnas så god tillgång på andra läkare, hvilket väl särskildt torde afse Stockholm. Häremot framhölls redan af den förste ärade talaren, att sådana läkare visserligen finnas, men att det för de personer, som behöfva använda dem, ställer sig betydligt dyrare än att använda provinsialläkare.

Jag vill härtill foga, att provinsialläkarnas arbete omfattar icke endast den direkta läkarevården utan äfven tillsyn öfver den allmänna hälsovården samt att ingripa för hindrande af epidemier. Detta förhållande måste särskildt beaktas just för de distrikt, som finnas i trakten af Stockholm. Som bekant hafva på närmare och fjärrare afstånd från hufvudstaden anlagts en mängd samhällen, och i dessa äro de sanitära förhållandena i allmänhet ganska dåliga. Oftast saknas ordnade afloppsledningar, vattenledningar och dylikt. Detta gör, att epidemier ej sällan förekomma och äro svåra att utrota. Då är det gifvetvis af stor vikt, att det finnes tillgång på provinsialläkare.

Jag vill vidare, beträffande utskottets invändning mot att två provinsialläkare skulle placeras i Stockholm, i likhet med den förste talaren framhålla, att anledningen därtill är den, att kommunikationerna öster om hufvudstaden helt naturligt äro inriktade på denna och icke på Vaxholm; och det vore väl orimligt, om denna omständighet skulle föranleda indragning af ett provinsialläkaredistrikt.

Hvad vidare angår Södermanlands län, har detta län det uti nu ifrågavarande afseende för närvarande relativt bra. En omreglering synes ej böra föranleda, att länet skulle få det sämre än det nu har.

Jag tillåter mig yrka bifall till grefve Wachtmeisters reservation.

Grefve Klingspor: Herr talman, mina herrar! Då provinsialläkarkommittén fick i uppdrag att söka ordna provinsialläkarfrågan inom landet, så sökte vi se till, så godt vi förmådde, att de olika provinsialläkarna fördelades på de orter, som hade mest behof af läkare. Vi ansågo då, och det anse vi ock fortfarande, att på de platser, där det finns riklig tillgång på läkare, behöfde man i allmänhet icke placera någon provinsialläkare, och därför är enligt kommitténs förslag icke heller någon provinsialläkare placerad i så stora städer som t. ex. Norrköping och Malmö. Ingen af dessa större städer har fått någon provinsialläkare sig tilldelad utan man såg i första rummet till att få förste provinsialläkarna placerade i residensstäderna och de andra provinsialläkarna på sådana platser, att de, utan alltför stor svårighet, kunde komma till de olika platserna inom distriktet. Det var naturligtvis en ganska svår uppgift, i all synnerhet i Norrland, där områdena äro så pass stora och där byarna ligga på tämligen långt afstånd från hvarandra. Det var svårt att få läkarens bostad där så placerad, att han utan att resa alltför lång väg kunde komma till alla, som äro

boende inom distriktet. Det visade sig äfven, att det mötte rätt stora svårigheter att inom mellersta Sverige få läkarna så väl placerade, att alla kunde anse sig hafva nytta af dem.

Skulle man nu hafva ökat antalet läkare så mycket, att man verkligen kunde vara fullt tillfredsställd med detta förslag, skulle man, i stället för att såsom nu föreslå en ökning från 139 läkare till 187, således 48 läkare mer än förut, hafva behöft öka antalet med 100 eller kanske ännu mera. Men vi ansågo emellertid, att vi icke kunde gå längre än till en ökning, som motsvarar ungefär 40 procent af det nuvarande antalet. I de flesta län och i all synnerhet i de län, som voro sämst lottade på läkare, hafva vi ökat antalet läkare något mer än med de 40 procent, jag nyss talade om. I andra län, där redan nu antalet läkare kunde anses tillräckligt, har man låtit det vara med det antal läkare, som för närvarande finnes.

Ett undantag är likväl Södermanlands län, där förut funnits åtta provinsialläkare, men vi föreslagit ett antal af sju, och det torde väl ock vara fullt tillräckligt för denna landsdel. Jag medger gärna, att det kan vara tråkigt för ett län att icke få tillgång på så många provinsialläkare, som det förut haft, men för att gifva full rättvisa, tror jag, att det är riktigt att minska antalet från åtta till sju. Södermanlands län var det län, som i förhållande till folkmängden och äfven i förhållande till arealen hade största antalet läkare, och man ansåg äfven, att kommunikationerna inom det länet voro så fördelaktiga, att man utan fara kunde minska antalet läkare från åtta till sju. Sedan dess har Riksdagen ock beslutat en ny järnväg mellan Järna och Norrköping, hvarigenom kommunikationerna ännu mera utvecklats. Detta utgör ytterligare ett skäl för att minska antalet läkare. Om jag t. ex. jämför antalet läkare inom Uppsala och Södermanlands län, finner jag, att inom Uppsala län med ett invånareantal af 127,000, skulle, enligt både kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag, det endast blifva tre läkaredistrikt. Och när man nu, såsom utskottet och kommittén gjort, föreslagit sju provinsialläkare inom Södermanlands län med ett invånareantal af 175,000, synes det, oaktadt antalet läkare inom Södermanlands län minskats, blifva förhållandevis dubbelt så stort antal där som inom Uppsala län. Om man jämför Södermanlands län med andra län, skall man finna detsamma, nämligen att Södermanlands län är synnerligen gynnadt, äfven om kommitténs och utskottets förslag blir Riksdagens beslut.

Vidare är det ännu ett län, där meningarna varit skilda, nämligen Stockholms län. Kommittén föreslog visserligen åtta provinsialläkare inom Stockholms län, men det var under förutsättning, att en läkare skulle stationeras vid Vaxholm. Skälet hvarför vi tänkte oss Vaxholm såsom provinsialläkarestation, var, att vi ansågo att skärgårdsbefolkningen behöfde hafva så nära som möjligt till sin provinsialläkare och därför, oaktadt vi inom kommittén voro rätt tveksamma om verkliga behofvet däraf, ansågo vi

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
aflöningsstat
för provins-
alläkare.*
(Forts).

likväl, att vi borde föreslå en provinsialläkarestation vid Vaxholm. Men nu säger medicinalstyrelsen gentemot det, att i Vaxholm behöfver ingen provinsialläkare förläggas därför att kommunikationerna gå ifrån skärgården, visserligen förbi Vaxholm, men direkt på Stockholm. Äfven om man erkänner, att kommunikationerna gå direkt från skärgården till Stockholm, är det likvisst två mil längre än till Vaxholm. Vidare sägs, att det finns läkare förut i Vaxholm, militärläkare och äfven andra, och att således behofvet af läkare därigenom är tillgodosedt. Jag må erkänna, att så är, och jag vill gärna göra medicinalstyrelsen den rättvisan, att det är mindre behöfligt att hafva en läkare i Vaxholm. Nu säger medicinalstyrelsen, att i Vaxholm behöfs ingen läkare, men däremot skall en läkare placeras i Stockholm. Här ställer sig saken på det sättet, att för närvarande finnes i Stockholm en förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare. Han har sitt distrikt i Stockholm. Nu hafva vi föreslagit, att det skulle blifva en provinsialläkare med ett distrikt i Stockholm och att en förste provinsialläkare utan distrikt jämväl skulle vara bosatt därstädes. Utskottet anser äfven, att med den rikliga tillgång på läkare som finnes i Stockholm, och med anledning af den princip, som kommittén gjort gällande vid uppgörande af sitt förslag, eller att de större städerna icke skulle behöfva så mycket provinsialläkare, det skulle vara absolut onödigt att hafva mer än en förste provinsialläkare och en provinsialläkare i Stockholm. Det är så många andra orter, som mycket hellre än Stockholm borde vara i åtanke, när det är fråga om tillökning i antalet provinsialläkare. Både Stockholms och Södermanlands län äro i det fallet genom det förslag, utskottet kommit till, så synnerligen väl tillgodosedda, att det skulle vara en orättvisa emot andra delar af landet att nu placera flera läkare i Stockholm och i Södermanland, än utskottet föreslagit.

Slutligen är här förslaget, att i Norrbottens län antalet läkare skulle ökas från 13 till 14. Utskottet har föreslagit, att det skulle blifva 13 distrikt och dessutom en förste provinsialläkare utan distrikt. Förste provinsialläkaren skulle hafva sin plats i Luleå, hvilken såsom residensstad måste anses lämpligast därtill. Tvekan har sedermera rådt, huruvida en provinsialläkare skulle placeras i Gammelstaden eller i Boden. Man har ansett, att i Boden finns så många militärläkare, att det icke kan vara lämpligt att placera en provinsialläkare där. Men i och med detsamma förste provinsialläkaren blir placerad i Luleå, är det kanske skäl att placera en provinsialläkare i Boden. Boden ligger midt i distriktet med järnväg söderut, österut och norrut, och vid en sådan järnvägsknut är det nog lämpligt att hafva en provinsialläkare. Det är ock det distrikt af Norrbotten, där det är bäst sörjdt för läkare. Inom distriktet finnes läkare i Luleå, förste provinsialläkare i Luleå och flera militärläkare i Boden. Om nu denna provinsialläkare ock placeras i Boden, är det utan tvifvel det distrikt inom Norrbotten, där det är bäst sörjdt för läkare-

vården. Man kan gärna icke begära större ökning på läkare i Norrbotten än från 9 till 13 jämte en förste provinsialläkare.

Med hvad jag nu sagdt har jag sökt påvisa obilligheten i att öka antalet läkare i Stockholms, Södermanlands och Norrbottens län utöfver hvad utskottet föreslagit.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Berggren: Herr talman, mina herrar! Jag ber att få nämna några ord med anledning af den föreslagna distriktsindelningen i Norrbottens län, särskildt just det distrikt, som den siste ärade talaren omnämnde.

Bodens distrikt omfattar enligt det nuvarande förslaget Neder-Luleå, Öfver-Luleå och Edefors socknar med en areal af 4,112 kvadratkilometer, och ett invånareantal af 26,638. Jag ber särskildt att få fästa uppmärksamheten på folkmängden och arealen, ty det är naturligtvis beroende af arealens storlek och folkmängdens storlek, huruvida läkaren kan vara mäktig att hinna sköta praktiken och huruvida således befolkningen kan vara betjänt af honom. Distriktet innehåller, som jag nyss nämnde, 4,112 kvadratkilometer samt har en längd af 15—20 mil på ena hållet och 5—6 mil på andra hållet. Om en familj i ena ändan på detta distrikt påkallar läkare och läkaren bara har 3—4 mil att resa, gör detta i alla fall 6—8 mil fram och tillbaka. Under tiden kommer från en annan ort inom distriktet en person och söker läkaren. Denne får då vänta kanske ända till nästa dag; och befolkningen är icke tillgodosedd. Kan detta vara att förbättra sjukvården och hälsovården inom orterna, som ju med detta förslag är afsedt? Inom ett litet område, t. ex. i en stad, kan en läkare sköta en folkmängd på 10—15,000 invånare, men det går icke att sköta en lika stor folkmängd utbredd öfver flera kvadratmils område. Det är ett tungt vägende skäl, anser jag för min del, och som icke förut blifvit påpekadt.

Om man för öfrigt jämför distrikten, sådana de här blifvit föreslagna, är det egendomligt huru kommittén kunnat komma till ett sådant resultat. Om jag tar det distrikt, som är folkrikast, Bodens distrikt, öfverträffar detta många af de närliggande, exempelvis Råneå, med en areal af 2,000 kvadratkilometer och mellan 7,000 och 8,000 invånare, samt Neder-Kalix med en areal af 1,800 kvadratkilometer och ett invånareantal af 13,000. Slår man ihop båda dessa distrikt, både areal och folkmängd hvar för sig, äro de tillsammans betydligt mindre än Bodens. Samma är förhållandet med Haparanda och Matarengi distrikt, förut ett distrikt, men nu af kommittén uppdelade. De innehålla tillsammans omkring 3,300 kvadratkilometer och 10—11,000 invånare, icke stort mer än två tredjedelar af Bodens distrikt. Det är således en högst egendomlig indelning, som kommittén kommit fram med.

När man tänker på det öfversta distriktet, som ligger längs efter Torneå älf, är detta ganska lättskött, därför att man har raka

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.
(Forts.)*

*Angående
ajnlöningsstat
för provinsi-
alläkare.
(Forts.)*

landsvägen genom hela distriktet. Befolkningen bor utefter älfven. I skogarne bo ett mycket ringa fåtal. I Öfver-Luleå och Neder-Luleå däremot finns visserligen järnväg, men stora byar ligga afsides, så att den del af resan, som man kan använda järnväg, är obetydlig i jämförelse med den, som man måste använda skjuts.

Öfver-Luleå distrikt har förut omfattat såväl Neder-Luleå som Edefors och Jockmocks socknar. Men 1890 inrättades ett nytt distrikt, Neder-Luleå, endast på den grund, att det skulle tillsättas en förste provinsialläkare, såsom medicinalstyrelsen säger. Ja, det kan hända, att det inrättades endast för den skull, men det är icke lämpligt, att en person är orsaken till inrättandet af ett nytt distrikt. Emellertid hade Neder-Luleå läkare långt förut, ty kommunen har icke kunnat nöja sig med att hafva sin läkare i Boden. Denne har sällan eller aldrig blifvit använd, utan Neder-Luleå kommun har sedan lång tid tillbaka haft kontrakt med en af läkarne i Luleå, som tillgodosett sjukvården och hälsovården inom distriktet. Öfver-Luleå har ock måst hafva sin egen läkare. Samma är förhållandet med såväl Jockmocks som Edefors socknar. Läkarebehovet kan alltså icke anses tillgodosedt med en enda läkare i Boden. Edefors socken, som icke blifvit tillgodosedd och som, enligt hvad departementschefen säger, icke anses behöfva det, kommer snart in med en begäran till vederbörande landsting om statsanslag. Från denna trakt har man redan i ett vidlyftigt bref till mig beklagat sig öfver att invånarne där icke hafva någon läkare alls och att vederbörande myndighet sagt, att de icke behöfva det.

Detsamma kan man säga om Älfsbyn, churu den ligger så nära Boden, endast 5 mil på järnväg. Men det är icke nog att träffa hjärtat af socknen, utan äfven andra delar kunna behöfva tillgodoses. Hvad Älfsbyn beträffar, ligga stora byar spridda rundt om.

I öfrigt har jag just ingenting att tillägga, sedan den förste ärade talaren och kollegan på Norrbottensbankens så fullständigt utredt frågan. Jag ber endast att få instämma i det yrkande han gjort.

Friherre Falkenberg: Kungl. Maj:t har här förbehållit sig rätt att ordna med själfva distriktsindelningen — ett förslag, som jag anser statsutskottet har gjort synnerligen klokt i att acceptera.

Hvad Värmlands län beträffar, har distriktens antal där visserligen ökats med ett. Men det hindrar icke, herr talman, att jag vill hafva till protokollet antecknadt, att jag för min del icke kan acceptera för Värmlands län, som jag representerar, det resultat, hvartill läkarkommittéen kommit.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Grefve von Rosen, Fredrik: Här hafva redan anförts de hufvudsakliga skäl, som tala för en höjning af antalet provinsialläkardistrikt i Södermanlands län, i enlighet med grefve Wachtmeisters reservation. Föga torde alltså vara att tillägga härutinnan,

men jag vill dock ytterligare betona en synpunkt, som enligt min tanke talar för bifall till nämnda reservation.

Det måste vara en utomordentligt svår uppgift att på ett någorlunda rättvist och tillfredsställande sätt ordna en sådan sak som indelningen i provinsialläkardistrikt af hela riket, då förhållandena i rikets olika län äro så skilda i afseende å areal, folkmängdstäthet och kommunikationer. Man bör utgå från att såvidt som möjligt söka åstadkomma jämnhet i distrikten genom att förbättra ställningen för de hittills mest vanlottade landsdelarna. Det har man också i allmänhet försökt, men dock gjort ett betänkligt undantag nämligen i fråga om Södermanlands län, där man gått en alldeles motsatt väg, i det att antalet provinsialläkardistrikt därstädes nedsatts från 8 till 7 och man sålunda frångått den eljest öfver hela linjen följda principen att väl förbättra, men icke försämra förhållandena i någon landsdel. Här tycks man vilja »låta en man dö för folket».

Finnes det nu fullgoda skäl för att på sådant sätt försämra anordningarna för läkarvård, särskildt i det län, hvarom här är fråga? Enligt hvad handlingarna i ärendet upplysa, utgör medelbefolkningen i hela rikets olika provinsialläkardistrikt omkring 21,000 personer. I Södermanlands län utgör emellertid medelbefolkningen i hvarje provinsialläkardistrikt, när länet, såsom nu, är deladt i 8 distrikt, närmare 22,000 personer och öfverstiger således redan nu medeltalet af den befolkning, som kommer på distrikten i riket i sin helhet. Delas åter länet i endast 7 distrikt, kommer medelbefolkningen på hvarje distrikt att stiga till 25,000 personer. Men är det billigt och rätt att, när befolkningssiffran per distrikt redan öfverstiger medeltalet i riket, än ytterligare höja denna siffra? Det kan det icke anses vara. När man förbättrar hithörande förhållanden öfver allt annorstädes, må man åtminstone icke försämra för en enda landsdel, och jag ber därför, att kammaren behjärtar det billiga i att Södermanlands län får behålla det antal provinsialläkardistrikt, det hittills haft.

Det har också, efter hvad mig synes, anförts goda skäl för inrättande af 8 provinsialläkardistrikt i Stockholms län, hvarför jag helt och hållet instämmer i grefve Wachtmeisters reservation.

Likaså finnes efter min uppfattning fog för yrkandet om inrättande af ännu ett provinsialläkardistrikt i Norrbottens län. På grund häraf får jag ansluta mig äfven till den af herrar Larsson, grefve Taube m. fl. afgifna reservationen.

Jag får alltså, herr talman, yrka, att Riksdagen, med bifall till de af grefve Fredrik Wachtmeister samt af herrar Larsson m. fl. vid nu föredragna punkt afgifva reservationer, ville öka den af statsutskottet föreslagna aflöningsstaten med dels 8,000 kronor, dels 4,000 kronor, eller tillhoppa 12,000 kronor, till 763,000 kronor.

*Angående
aflöningsstat
för provinsialläkare.*
(Forts.)

Angående
ajlöningsstat
för provins-
alläkare.
(Forts.)

Herr Lindblad: Jag vill ingalunda här förlänga diskussionen, men då jag känner, hur denna reglering kommer att träffa en särskild ort, Gnesta, som befinnes ligga så att säga mellan två län, och således beröra befolkningens behof i dessa två län, nödgas jag göra mig till taleman för den orten.

Redan den förste talaren under denna debatt, grefve Wachtmeister, har påvisat svårigheten af att här företaga en reglering, ty det är icke blott fråga om att indraga en tjänst, utan man ändrar så mycket af respektive orters vanor och andra förhållanden äfvensom de anordningar, som äro vidtagna inom de särskilda orterna, så med apoteksväsendet, så äfven med afseende å epidemisjukvården. Då vore det väl högst märkvärdigt, om ett riksdagsbeslut skulle gå i den riktningen, att sedan ett landsting kanske varit det första att ordna epidemisjukvården och uppföra ganska dyrbara byggnader för hela länets behof, man skulle företaga en omreglering af läkar-distrikten, som skulle nödvändiggöra uppförande af återigen nya byggnader för epidemisjukvården.

Och det är väl ändå en reform baklänges, det vågar jag påstå! Ty nog skall väl vår tid sträfva till att icke företaga indragning af statsaflönade läkare på orter, som hittills haft sådan, utan snarare arbeta på att gå i motsatt riktning, d. v. s. att klyfva distrikten och skaffa flera statsaflönade läkare. Här är ju strängt taget bara fråga om en reglering af faktiskt redan bestående förhållanden, i det man gör till ordinarie en del extra ordinarie provinsialläkare, med hvilkas tillhjälp man hittills fyllt behofvet. Så uppfattar jag i stort sedt denna reform.

Jag vill emellertid nu påpeka ett par misstag, hvilka begåtts i debatten. Grefve Klingspor framhöll, att anläggandet af den nya stambanan genom Södermanland, som Riksdagen voterat, skulle vara ägnadt att befordra den föreslagna regleringen inom länet. Så är likväl icke alls förhållandet. Denna banas tillkomst kan nog icke medföra den ringaste lättnad i det fallet, utan jag vågar påstå, att det af kommittén framlagda förslaget är alldeles omöjligt att genomföra. Jag förstår icke, hur denna reglering skall äga rum utan att medföra helt och hållet indragning af den provinsialläkare, som bor i Gnesta. Men denna tjänstgör nu i två län och har praktik i två län, och då finner jag det vara olämpligt att göra denna indragning.

Orsaken till att frågan kommit upp är, att det finns en donationsläkare i Björnlunda på en mils afstånd från Gnesta, men denne måste bo i den orten, inom ett område, hvars gränser närmare angifvas i donationen. Skall man då göra en så stor ort som Gnesta lottlös? Gnesta är dock ett samhälle, som har en befolkning på omkring 1,000 invånare. Att städerna få anställa egna läkare äro vi vana vid, men att ålägga municipalsamhällena att i det fallet blifva lika städerna eller få samma tvifvelaktiga »förmån» synes orätt, när man icke samtidigt kan aflyfta en tunga, som hvilar på municipalsamhällena men icke på städerna, nämligen vägs-katten, hvil-

ken drabbar dessa i den grad, att befolkningen öfverger landsbygden och flyttar till städerna.

Om man vill någonting här, är det emellertid påtagligt, att man icke skall ställa den ena orten emot den andra, utan man måste förena Norrbottens intressen med dessa traktens intressen här nere — trakter, hvilka må vara bättre lottade, men också hafva gjort särskilda uppoffringar. Synnerligast i Södermanland hafva vi en mycket hög landstingsskatt på grund af hvad vi åtagit oss för tillgodoseende af läkarvården. Vi hafva där t. ex. vid sista landstinget beslutit, att för en kostnad af cirka 1 1/2 miljon kronor ombygga tre stora lasarett. När ortsbefolkningen är villig att tillgodose läkarvården på det sättet, vore det egendomligt, att från Riksdagen få ett sådant svar, som detta innebär.

Det är af denna anledning, herr talman, jag vågar yrka bifall till det af grefve von Rosen senast framställda förslaget.

Herr Strömberg: Den näst siste talaren framhöll, att Södermanlands län vore det enda, som blifvit misshandteradt, om jag så må uttrycka mig, genom att af nu befintliga provinsialläkaredistrikt ett blifvit indraget.

I anledning häraf ber jag att få påpeka, att så icke är förhållandet, ty äfven Uppsala län har rönt samma behandlingssätt, i det att, enligt föreliggande förslag, länets nuvarande antal af fyra distrikt är nedsatt till tre — detta mot förslag af länsmyndigheter, landsting och andra.

Då någon reservation i denna del icke föreligger, kan jag naturligtvis icke framställa något yrkande härvidlag, men jag ber att få konstatera, att så i alla fall är förhållandet, och i egenskap af representant för länet uttala mitt beklagande däraf.

Friherre Silfverschiöld: Herr talman, mina herrar! Nu hafva vi varit så länge i Stockholms och Södermanlands län samt i Norrland, att jag skulle vilja hemställa, att vi också begifva oss till Västergötland och Dalsland, särskildt Älfsborgs län!

Utskottet föreslår, att det skall blifva 11 provinsialläkaredistrikt i detta län, och stöder sig därvidlag på kommittén. Kungl. Maj:ts däremot föreslår, att det skall blifva 12 distrikt, och stöder sig på medicinalstyrelsen. Landstinget och Konungens befallningshafvande i Älfsborgs län hafva åter föreslagit, att det skulle blifva 14, respektive 15 distrikt. Således är det en betydlig minskning, som här af utskottet föreslås. Nu gäller det alltså, om det skall blifva 11 eller 12 distrikt i Älfsborgs län. Går utskottets förslag igenom, så att det blir 11 distrikt, är det särskildt Dalsland, som blir lidande. Går däremot Kungl. Maj:ts förslag igenom, hvilket upptar 12 distrikt, får Dalsland sina 4 distrikt, hvilka jag anser vara behöfliga. Det gäller således nu ett distrikt på Dalsland nämligen Bäckefors distrikt. Jag har här en karta med mig, men då herrarna

*Angående
aflömningsstat
för provinsialläkare.*

(Forts.)

Angående
aflöningsstat
för provinsi-
alläkare.

(Forts.)

i allmänhet icke ha någon sådan är det icke så lätt att orientera sig. Emellertid vill jag säga, att Bäckefors distrikt, som af utskottet föreslås, skulle omfatta två nuvarande extra provinsialläkaredistrikt, ett i Ed och ett i Högsäter. Jag vill med anledning häraf helt hastigt uppläsa några ord, som medicinalstyrelsen uttalat med afseende å förslaget rörande inrättande af Bäckefors distrikt. Medicinalstyrelsen säger:

»Därest detta distrikt komme till stånd, vore säkerligen att förvänta framställningar om bibehållande af extra provinsialläkar-distrikt i Ed eller Högsäter eller bådadera, hvarigenom Bäckefors-distriktet måhända slutligen måste uppgifvas. Det vore då enligt styrelsens mening utan tvifvel bättre att, såsom landstinget föreslagit, i stället för Bäckefors distrikt nu inrätta ett Eds och ett Högsätters provinsialläkardistrikt. Medicinalstyrelsen framhåller, att den visserligen synnerligen ogärna utöfver de af kommittén föreslagna vill ifrågasätta nya provinsialläkardistrikt, men för ifrågavarande vidsträckta, svagt befolkade gränstrakter mot Norge torde måhända, anför styrelsen, undantag böra göras och således två nya distrikt, i stället för ett, anordnas.»

Såsom representant för denna del af landet vill jag, till den kraft och verkan det hafva kan, understryka dessa ord, på samma gång jag äfven vill vitsorda följande uttalande, som i denna fråga fällt af ortsmyndigheterna: »Därtill komme distriktets» — det är Bäckefors distrikt — »betydande utsträckning med stora fjäll och skogsmarker, på grund hvaraf flera hemman låge så aflägsset, att läkarens resor blefve både besvärliga och mer än eljest tidsödande. Att, sedan orterna haft förmånen af två läkare, dessas antal nu skulle inskränkas till en, skulle väcka mycket missnöje hos befolkningen, för hvilken genom de längre afstånden kostnaden för att hämta läkare blefve betydligt större än förut.»

Mina herrar, jag känner ganska väl till dessa trakter. Jag har rest mycket i Dalsland, särskildt på premieringsresor, men äfven vid många andra tillfällen, jag känner till befolkningen därstädes, och behjärtar dess ställning, hvarför jag anhåller, att äfven denna kammare ville behjätta densamma och hjälpa dalborna.

Nu har af representanter från Stockholms och Södermanlands län föreslagits, att kammaren skulle följa vederbörande reservation. Om Första kammaren gör detta, så skulle kammaren bifalla Kungl. Maj:ts förslag hela vägen, utom hvad det rör Älfsborgs län.

Som frågan nu står i kammaren, vågar jag herr talman, yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag med tillägg af herr Larssous reservation.

Grefve Klingspor: Den föregående ärade talaren sade, att herrarna torde icke hafva med sig någon karta och kunna därför nog icke följa med — och det är gifvetvis svårt att resonnera om distrikts-

indelningen, när man icke har karta framför sig och ser den; äfven om man känner till trakten, är det svårt i alla fall.

I afseende å denna distriktsindelning i Dalsland, så var det ju svårt att ordna den så, att det skulle blifva bekvämt för befolkningen därstädes. Trakterna där äro ganska vidsträckta och glest befolkade, i synnerhet områdena upp emot norska gränsen. Men genom den anordning, som föreslagits, vågar jag påstå, att vi någorlunda förmånligt sökt ordna läkarvården därstädes.

Melleruds distrikt är långt och smalt, och genom hela distriktet går Bergslagsbanan. Således bör det icke vara någon svårighet för befolkningen att komma till läkarens stationsort, som tillika är en station vid Bergslagsbanan, där Dalslandsbanan mynnar.

Vidare är det ett distrikt, som efter läkarens stationsort skulle kallas Bäckefors. Denna stationsort är också en järnvägsknut, hvarifrån järnvägar gå åt såväl norr och söder som öster och väster. Det ansåg kommittén också vara en lämplig plats: utan svårighet kan man komma därifrån till alla orter inom detta distrikt.

Slutligen har föreslagits en läkarstation vid Billingsfors. Äfven det är en järnvägsstation, och det ligger tämligen långt bort mot norra delen af Dalsland.

Således tror jag, att om man på det sättet företar distriktsindelningen af Dalsland, befolkningens önskemål skola vara tämligen väl tillgodosedda. Antalet distrikt i Älfsborgs län är ju också, såsom herrarna se af handlingarna, ökad från 8 till 11, således med 3 distrikt. Jag tror, att äfven ur den synpunkten man kan gå utskottets önskingar till mötes.

En ledamot på Södermanlandsbänken proklamerade alldeles nyss en sats, hvilken var ganska öfverraskande. Han sade, att det skulle blifva ännu sämre med läkarvården i Södermanlands län, när järnvägen Järna—Norrköping blefve anlagd. Jag föreställde mig — och kommittén lika väl som utskottet har också föreställt sig det — att, sedan den järnvägen blifvit i ordning, det skulle vara bekvämare att komma från den ena orten till den andra inom länet. Då hade man förutom de förutvarande järnvägarna äfven denna. Om man kan tänka sig, att man kan reda sig med 7 distrikt i Södermanlands län, innan den nya järnvägen blir färdig — och vi hafva sökt visa, att det går för sig — så skall det väl gå ännu lättare för sig, sedan järnvägen blifvit öppnad för trafik.

Hvad själfva distriktsindelningen angår, är detta ju en fråga, som Kungl. Maj:ts framdeles kommer att afgöra, och det är därvidlag mycket möjligt, att det befinnes vara bättre att hafva en läkarstation i Gnesta än i Järna eller på någon annan plats. Det är kanske också bättre att hafva en station t. ex. i Björkvik än i Bettna; det är åtminstone mycket möjligt. Men detta är ju något, som kan ordnas framdeles.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Angående
aflöningsstat
för provins-
alläkare.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende å nu föreliggande del af mom. A. 2) förekommit följande yrkanden: 1) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2) af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föreslagits i den af honom vid förevarande moment afgifna reservation; 3) af herr *Larsson, Jacob*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som angifvits i den af honom m. fl. vid momentet anförda reservation sålunda rättad, att beloppen 4,500 kronor och 755,500 kronor utbyttes mot respektive 4,000 kronor och 755,000 kronor; 4) af grefve *von Rosen, Fredrik*, att Riksdagen, med bifall till de af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, och herr *Larsson* m. fl. afgifna reservationer, ville öka den af utskottet föreslagna aflöningsstaten med dels 8,000 kronor och dels 4,000 kronor eller tillhoppa 12,000 kronor till 763,000 kronor; och 5) af friherre *Silfverschiöld*, att kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i fråga om de för Älfsborgs län föreslagna provinsialläkaredistrikten, ville i öfrigt bifalla såväl det af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, som det af herr *Larsson, Jacob*, gjorda yrkandet.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr talmannen upptog hvart och ett af de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående hufvudvoteringen, och förklarade herr talmannen sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till det under 3) här ofvan upptagna yrkandet.

Votering begärdes emellertid jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till friherre *Silfverschiölds* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående nu föredragna del af punkten 9 i statsutskottets utlåtande nr 6 antager bifall till herr *Jacob Larssons* yrkande i frågan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till friherre *Silfverschiölds* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 51;

Härefter uppsattes, justerades och anslogs för hufvudvoteringen en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 9 mom. A 2), såvidt angår staten för provinsialläkare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles herr Jacob Larssons yrkande i ämnet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 47.

Återstående delen af mom. A 2).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. A 3).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. B)–E).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 10—15.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

Lades till handlingarna.

Punkterna 17—27.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.*

28:o) Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 1,500,000 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehått två inom Riksdagen väckta motioner, den ena (nr 24) i Första kammaren af grefve *J. W. Spens* m. fl., den andra (nr 36) i Andra kammaren af herr *J. Widén*, i hvilka sammanstående hemstälts, att Riksdagen ville besluta att till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar på extra stat för år 1912 anvisa, utöfver af Kungl. Maj:t begärdt belopp, ytterligare 500,000 kronor eller tillsammans 2,000,000 kronor.

Utskottet hade i nu föredragna punkt af anförda skäl hemställt, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt grefve Spens' med fleres och herr Widéns ofvannämnda motioner, måtte till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 1,750,000 kronor.

Vid föreliggande punkt hade reservation afgifvits af herr *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, grefve *C. O. Taube* och friherre *H. C. Falkenberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts framställning i ärendet måtte af Riksdagen bifallas.

Friherre Gripenstedt: Utskottet har här i anledning af tvenne enskilda motioner föreslagit, att detta anslag skall höjas med 250,000 kronor utöfver hvad Kungl. Maj:t begärt. Kungl. Maj:t har, med hänsyn till de stora kraf, som i öfrigt ställas på statskassan, stannat vid ett belopp af 1,500,000 kronor, och jag anser det icke öfverensstämma med klok sparsamhet att i detta fall gå utöfver, hvad Kungl. Maj:t begärt. Det anslag, hvarom här är fråga, har undergått ganska betydande höjningar. Under åren 1867—1874 utgick det med 150,000 kronor och har sedermera stigit så småningom. Under åren 1900—1907 utgick det med 1,000,000 kronor och under åren 1908—1911 med 1,250,000 kronor. Kungl. Maj:t begär nu en höjning med 250,000 kronor till 1,500,000 kronor och utskottet föreslår ytterligare höjning. Då det är fråga om anslag under 4:de och 5:te hufvudtitlarna, finnas så många, som vilja spara både i stort och smått och mången gång kanske utan någon tanke på följderna häraf. I fråga åter om andra anslagskraf

är det däremot icke så noga med sparsamheten. Se t. ex. på alla motioner, som vid innevarande riksdag aflämnats framför allt i Andra kammaren, men äfven i denna kammare, i hvilka föreslås höjning af åtskilliga anslag med högst betydliga belopp. Jag undrar, huru vår budget skulle komma att se ut, om alla dessa yrkanden bifölles.

Hvad nu här ifrågavarande motioner beträffar, vill jag icke neka till, att deras syfte är ganska behjärtansvärdt, ity att våra vägar i allmänhet äro dåliga och tarfva förbättring. Men hvad särskildt angår omläggning af backiga vägar, får jag säga, att man härvidlag mången gång går till öfverdrift. Det har uppstått en slags täflan mellan de olika väghållningsdistrikten att taga bort backarne, och vederbörande, som staka ut dessa vägomläggningar, göra det oftast på ett sätt, som icke är ekonomiskt. Bygdevägar, som icke trafikeras särdeles mycket, stakas ibland ut, som om det vore fråga om järnvägsanläggningar, rakt fram utan hänsyn till terrängen, hvarigenom orsakas stora schacktingar och fyllningar, som kosta mycket pengar. Härom vore ju ingenting att säga, om penningtillgången vore obegränsad. Men då man verkligen har användning för pengar på så många andra håll och kanter, tror jag, att man äfven här bör hålla igen något. Anslaget kommer att räcka bättre till, om man gör väganläggningarna mera ekonomiskt. Det är ju ingen bagatellsumma det här är fråga om. Det gäller en ökad utgift å 250,000 kronor, och jag anser, att på dessa backiga vägar bör man färdas sakta i backarna och icke anslå hastigare tempo än hvad Kungl. Maj:t gjort.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, som går ut på, att Kungl. Maj:ts förslag i ärendet måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve Spens: I egenskap af motionär i den föreliggande frågan anhåller jag att få yttra mig något i detta ärende, och därvid skall jag äfven söka bemöta de anmärkningar, som den föregående ärade talaren gjort mot utskottets förslag.

Af statsverkspropositionen inhämtas å sid 221 i den vid utskottets betänkande fogade bilagan, innehållande statsrådsprotokoll rörande sjätte hufvudtiteln, att den 1 januari 1910 funnos hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inneliggande 281 planer till vägföretag, för hvilkas utförande statsanslag blifvit begärdt. Dessa 281 företag kräfde en beräknad kostnad af något öfver 12,200,000 kronor, och statsanslag till dem hade begärts med något öfver 8 millioner, d. v. s. $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden (det är nämligen $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden som staten gifver i anslag). Det för året tillgängliga anslaget utgjorde däremot blott 1,250,000 kronor.

Enligt hvad jag numera inhämtat i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hade bristen i vägbyggnadsfonden den 1 januari i år ytterligare stigit i afsevärd mån. Antalet vägföretag, till hvilka stats-

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)*

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)*

anslag begärts, utgjorde den 1 januari i år 300 mot 281 vid början af år 1910. Företagens beräknade kostnad utgjorde 12,961,523 kronor, således nära 800,000 kronor mer än föregående året, och det begärda statsanslaget var 8,648,100 kronor eller nära 650,000 kronor mer än föregående året. Det framgår häraf och af tabellen vid statsverkspropositionen att behovet af högre statsanslag är stadt i en ständig ökning.

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning skulle det med nu utgående anslag krävas en tid af 7 år, för att nu inneliggande ansökningar om statsanslag till vägföretag skulle kunna bifallas, detta dock under förutsättning, att under tiden ej några nya ansökningar skulle erhålla del af det årliga anslaget till vägbyggnader. Om Kungl. Maj:ts förslag, att vägbyggnadsfonden skall ökas med allenast 250,000 kronor, bifalles, komme det att dröja 6 år, innan de redan nu gjorda ansökningarna hunnit få del af anslaget. Antages utskottets förslag om fondens ökande med 500,000 kronor, dröjde det 5 år, och om motionen skulle bifallas, åtginge det 4 år, innan de nu inneliggande vägföretagen blifvit tillgodosedda med statsanslag, allt under nyssnämnda förutsättning, att inga nytillkomna vägföretag finge statsanslag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har angifvit eu del andra olägenheter af vägbyggnadsfondens otillräcklighet, såsom t. ex. att anslag för hvarje år kunde beviljas endast för korta delar af de särskilda vägföretagen, hvilket försvårade och fördyrade arbetets bortlämnande på entreprenad mot om entreprenaden komme att omfatta vägföretaget i dess helhet.

Bristen i anslaget till vägbyggnader blir äfven vida större, än ofvan angifvits, om man tager i beräkning alla de företag, hvilkas undersökning bekostas af statsmedel och till hvilkas utförande statsbidrag kommer att under den närmaste framtiden begäras. Att dessa företag måste ligga och vänta på statsbidrag medför ock att arbetsplanerna blifva otidsenliga och de penningar, som offrats på deras upprättande, till stor del bortkastade.

Vid min motion i ämnet har jag fogat en förteckning, som utvisar, från hvilka län de största krafven ställts på vägbyggnadsfonden. Denna förteckning var uppgjord efter förhållandena den 1 januari 1910. Jag har nu kompletterat förteckningen efter förhållandena den 1 januari 1911, och jag skall nu bedja att få omnämna de län, hvilka begärt störst andel af vägbyggnadsanslaget.

Först kommer då Västerbottens län, som för 24 vägföretag, till hvilka kostnaden beräknats uppgå till 2,416,337 kronor, begärt ett anslag af 1,625,100 kronor. I andra rummet kommer Älfsborgs län, som för 40 företag till en beräknad kostnad af 1,646,718 kronor begärt 1,096,800 kronor. I tredje rummet kommer Norrbottens län, som för 14 företag begärt 1,020,500 kronor, i fjärde rummet Göteborgs och Bohus län med ett begärdt anslag af 851,400 kronor för 36 företag, och i femte rummet Västernorrlands län, som begärt

851,100 kronor för 19 företag. I sjätte rummet kommer Jämtlands län, som för 12 företag begärt 672,800 kronor, i sjunde kommer Skaraborgs län, som för 37 företag begärt 462,400 kronor, och i åttonde Östergötlands län med ett begärdt anslag af 377,700 kronor för 13 företag. I nionde rummet kommer Kronobergs län, som för 25 företag begärt 350,100 kronor, i tionde Kopparbergs län, som för 15 företag begärt 344,000 kronor, och i elfte rummet kommer Jönköpings län med ett begärdt anslag af 327,900 kronor för 18 företag. I afseende på sistnämnda län är dock att märka, att efter den 1 januari i år ytterligare ansökningar om statsanslag inkommit, så att nu från detta län begäres anslag till sammanlagdt belopp af omkring 520,000 kronor. I tolfte rummet kommer Kristianstads län, som för 7 företag begärt 107,100 kronor, och i trettionde rummet Södermanlands län, som för 10 företag begärt 105,400 kronor. Från öfriga län begäras belopp, understigande 100,000 kronor.

För att minska denna brist i vägbyggnadsfonden synes det mig vara alldeles nödvändigt, att statsanslaget för ändamålet ansenligt höjes.

Jag torde här ej behöfva ytterligare redogöra för den stora betydelse för landets framåtskridande, som utvecklingen af vårt vägväsende har. Denna betydelse har såväl Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen som utskottet framhållit. Kungl. Maj:t har ju ock i statsverkspropositionen yttrat, att en höjning af vägbyggnadsanslaget till två millioner kronor vore fullt befogad, ehuru Kungl. Maj:t med afseende å de stora kraf, som i öfrigt ställdes på statens kassa, icke ansett sig för närvarande böra föreslå en höjning till mer än 1,500,000 kronor.

Jag skall nu be att få öfvergå till att bemöta, hvad den sista ärade talaren yttrat.

Friherre Gripenstedt antydde att ett bifall till utskottets förslag kunde åstadkomma, att Riksdagen i stället komme att nedpruta något annat af Kungl. Maj:t begärdt anslag. Häremot ber jag att få invända, att, såsom ock väg- och vattenbyggnadsstyrelsen antydt, en höjning af det nu ifrågavarande anslaget skulle främja ett i verklig mening *produktivt ändamål*. Anläggning af nya vägar utgör för stora delar af vårt land ett nödvändigt villkor för möjligheten att där framkalla en lifligare produktion och en nödvändig afsättningsmöjlighet samt ekonomiska lättnader i tillförsel af lifsnödenheter, gödningsämnen m. m.

Då detta anslag således främjar ett produktivt ändamål, torde, om så skulle behöfvas, lånevägen utan fara kunna anlitas för att anskaffa medel till anslagets förhöjning utöfver hvad Kungl. Maj:t begärt.

Friherre Gripenstedt framhöll vidare, att anslag till ombyggnad af vägar ej vore så nödiga som anslag till nybyggnad af vägar. Detta yttrande innebär ju en viss sanning, men jag tror, att om friherre

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)*

Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)

Gripenstedt kände till våra svåra backar nere på det småländska höglandet, så skulle han unna de fattiga landtmännen där att blifva af med de svåraste af dess backar. Det är ytterst vanligt, att backarna å våra allmänna vägar, åtminstone i vissa delar af landet, hafva så brant stigning som en på tio. Ja, till och med en på åtta och därunder förekommer. Det är gifvet, att de, som hafva att frakta sina varor uppför sådana backar, knappast kunna lägga halfva lass efter sina dragare. Dessa slitas naturligtvis också mycket och såväl människor som djur kunna lätt bli fördärfvade i sådana backar, hvilka äfven oftast äro mycket krokiga.

Till sist ber jag få säga, att jag naturligtvis helst skulle se, att motionen i sin helhet kunde bifallas, men såsom frågan nu ligger ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag ber att få uttala, att det anslag, som här är i fråga, synes mig synnerligen behjärtansvärdt. Och det synes mig också, som om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt alldeles fullgoda skäl för att få detta anslag högst väsentligt tillökadt. Departementschefen har också till fullo erkänt detta och har sagt, att han finner, att den af styrelsen äskade förhöjningen i anslaget, nämligen till 2,000,000 kronor, synes honom jämväl till beloppet fullt befogad. Nu har herr statsrådet ändå nöjt sig med att föreslå Riksdagen att öka anslaget till endast 1½ miljon kronor. I utskottet anfördes mycket starka skäl för bifall till de i ämnet förut i Första och Andra kammaren väckta motionerna, nämligen att öka upp anslaget till 2,000,000 kronor. Det såg till en början ut, som om slaget inom Riksdagen skulle komma att stå mellan Kungl. Maj:ts förslag och motionerna, och efter hvad jag kunde finna, voro sympatierna alldeles öfvervägande på den sidan, som ville bifalla motionerna. Under sådana förhållanden gjorde statsutskottet, såsom herrarne väl veta, att det ofta gör: det ingick på en kompromiss, och följden däraf var, att utskottet hemställde om anslagets bestämmande till 1,750,000 kronor. Jag har varit med om denna kompromiss — jag tror, att det var jag, som först föreslog den — och jag ber att få yrka bifall därtill. Jag tycker att det är nog, att vi för tillfället hålla oss till ett anslag på 1,750,000 kronor.

Herr Jonsson: Jag för min del får säga, att jag tycker att det kan vara nog med den ökning, som Kungl. Maj:t i år föreslagit. Det är icke svårt att söka motivera behof, när det gäller att öka anslag med det ena eller andra beloppet. Och skall Riksdagen följa de olika motiveringar, som här hafva framträdt i en massa ansökningar om vägförbättringar, långt öfver hvad Riksdagens anslag räcker till, så tror jag, att det skall blifva litet kinigt att reda ut, hur det skall gå med budgeten, när vi komma till slutet af riksdagen. I Andra kammaren har beviljats en ök-

ning af 2,600,000 kronor på ett bräde, och kanske det kommer att gå så här, att det voteras 2,000,000 kronor, hvarigenom anslaget skulle ökas med 500,000 kronor. Ifall dessa yrkanden skulle blifva Riksdagens beslut, hafva vi att tänka oss, hvar vi skola taga dessa 3,100,000 kronor. Skola vi lägga på nya skatter för att tillfredsställa dessa behof, eller skola vi låna? Intetdera af dessa sätt antager jag att kammaren är villig att biträda. Då så är fallet och vi icke kunna föreställa oss, att nedsättningar i anslagsäskanden, motsvarande hvad som skulle blifva följden af ett bifall till de summor, som jag nyss nämnt, äro möjliga att genomföra, tror jag, att kammaren handlar klokt, om den stannar vid Kungl. Maj:ts förslag. Det blir nog åtskilliga vägförbättringar och äfven nya väganläggningar för det beloppet. Och jag vill erinra därom, att det icke så sällan händer, att när man ett år fått förbättrade eller nya vägar, så kommer strax därefter en järnvägsanläggning, som i det hela gör behofvet af hvad man gjort tämligen tvifvelaktigt. Det har hänt och kommer att hända. Och skall man forcera både anläggning af järnvägar, som också är en gagnelig sak, och bygga landsvägar eller förbättra landsvägar i stor skala, så tror jag att vi komma längre, än hvad det är klokt att vara med på.

Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Biörklund, Henning: Såväl Kungl. Maj:t som utskottet ha ju välvilligt tagit upp denna fråga om högre anslag och sagt några vänliga ord om vikten af att befrämja väganläggningar. Hvad nu särskildt Norrland beträffar, håller jag före att ingen viktigare fråga finnes för åtminstone öfre Norrland än den om förbättrade kommunikationer.

Vi hörde nyss grefve Spens uppläsa en förteckning öfver hvad som i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen innelåg af olösta vägfrågor, d. v. s. vägfrågor, färdiga till behandling, men utan statsanslag. På den förteckningen stod det län, som jag representerar, främst. Det vill säga, att för det länet är det sämst ställdt i hela riket i fråga om tillgångar till anslag för behöfliga vägar.

Ser jag efter, huru det var vid 1909 års utgång, så fanns då i länet 11 vägföretag under utförande med en beräknad sammanlagd kostnad på öfver 1,600,000 kronor. Det statsanslag, som dittills utdelats för de vägarne, gick till i rundt tal 805,000 kronor. Herrarne kunna däraf förstå, att det är många år arbete pågått med de vägarne, innan man kommit upp till ett statsanslag på tillhoppa 805,000 kronor. Men utöfver de vägar, som då voro i görningen, funnos redan beslutade 22 nya vägar, för hvilka kostnaderna beräknats till 3,200,000 kronor. De voro fastställda till utförande. Dessutom funnos förslag uppgjorda till vägar, som icke voro fastställda, till belopp af öfver 2,000,000 kronor.

De tio sista årens statsanslag till vägar inom länet hafva i me-

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)*

Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.

(Forts.)

deltal gått till 157,000 kronor. Med beräkning, att det anslaget får bibehållas — hvilket icke alltid varit fallet, ty anslaget har ett år varit nere i 58,000 kronor och ett annat år i 78,000 kronor — skulle det draga trettio år att få redan planlagda vägar utförda. Därutöver komma naturligtvis år för år nya vägförslag, och det kan icke undvikas, att äfven om man ser, att under många år anslag till dessa behöfliga nya vägar icke kunna erhållas, man i allt fall får gifva med sig i fråga om upprättande af förslag därtill. Både länsstyrelsen och kanske äfven de, som begära vägföretagen, inse, att det dröjer, innan anslag kommer att erhållas, men det håller modet uppe, att åtminstone förslag till vägen uppgöres. När sedan man tycker, att det drager något väl länge, innan anslag till vägarna erhållas, så att förslagen börja blifva något gamla, och man vänder sig till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att påminna om anslag, så mötes man af den underrättelsen, att enahanda anslagskraf föreligga från andra län, hvilka naturligtvis också måste tillgodoses, men att anslaget icke räcker till att tillgodose berättigade kraf på alla håll. Andra trakter lida således äfven de under samma tryck, att de få vänta. Det är sålunda icke endast detta län med de stora siffror, jag nämnt, som har behof af att detta anslag höjes, utan det är samma förhållande öfver hela riket, hvilket vi också kunna förstå af den sammanställning, som nyss lästes upp.

Men när nu anslaget gäller en fråga, beträffande hvilken hvar och en erkänner, att den bör understödjas såsom nyttig, och hvad som för väganläggningar påkostas stiger till stora belopp, ligger det också stor vikt vid att så ordnas, att man får den bästa möjliga valuta af de penningar, som anslås. De jämförelsevis låga belopp, som nu finnas att tillgå i statsanslag, välla emellertid att det ena förslaget efter det andra blir för gammalt för att läggas till grund för utförandet af arbetet, enär A-prisen måste revideras. Och revisionerna af förslagen draga särskilda kostnader. Genom att anläggningarna blifvit fördröjda, i väntan på statsanslag, blifva de också fördyrade, därför att kostnadspriserna hafva stigit.

Så kommer därtill ännu en sak. Herrarne hörde nyss, att i Västerbottens län det var 24 vägföretag, som beräknades kosta 2,416,000 kronor, men det fanns exempelvis ett annat län, som hade 40 vägföretag, hvilka skulle kosta allenast omkring 1,000,000 kronor. Det visar, såsom naturligt är, huru mycket längre de vägar äro, som äro föreslagna i öfre Norrland, än hvad som kan vara fallet i mellersta och södra Sverige. När nu anslagstillgången är mycket måttlig och måste delas på många små belopp för att kunna distribueras öfver hela riket, så blir följdén, att man får ett vägsnlag ett år till en väg, hvilket anslag endast räcker att bygga ett fåtal kilometer. Sedan får man ej anslag på ett eller annat år till fortsättningen, och då måste den vägfrågan ligga nere. Det där fördyrar högst betydligt vägstkostnaderna, isynnerhet när vägarne äro långa, så att det nödvungna afbrottet i arbetet återkommer flera gånger rörande samma

vägföretag. Det är ju visserligen sant, att en god del betalas af statsmedel, men en stor del betalas också af kommunerna. Och de kommuner, som just icke äro så rika, blifva synnerligen tryckta af det plus i anläggningskostnaden, som kommer till, mot hvad förhållandet skulle blifva, om väganlagen blefve så stora, att de, som fått dem, kunde räkna på, att de i jämn följd finge fortsättningsanslag, tills vägen vore färdig.

Jag ber att få instämma i det yrkande, som statsutskottet förordat. Helst skulle jag naturligtvis önskat ett anslag af 2,000,000 kronor, såsom motionärerna begärt. Men då ingen här framställt sådant yrkande och då utskottet gått halfva vägen, får jag inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare därpå, att kammaren med afslag å utskottets hemställan skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 28 af sitt utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås utskottets hemställan och bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna halva utfallit sålunda:

Ja — 38;

Nej — 62.

Punkterna 29—36.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 37 och 38.

Lades till handlingarna.

*Angående
anslag till an-
läggning af
vägar m. m.
(Forts.)*

Punkterna 39—48.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49.

Lades till handlingarna.

Punkterna 50—54.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
efterskänkan-
de af kronans
rätt till ett
danaarf.*

Föredrogs ånyo statsutskottets den 28 nästlidne februari den 1 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre kyrkvaktaren Nils Petter Ahlgren i Linköping.

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition (nr 29) af den 28 oktober 1910 hade Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att kronans rätt till danaarf efter förre kyrkvaktaren Nils Petter Ahlgren i Linköping måtte, efter afdrag af till kammaradvokatfiskalen utgående aktoratsprovision, efterskänkas till förmån för Ahlgrens änka, Maria Elisabeth Ahlgren, född Öhman.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Herr vice talmannen: Af denna handling se herrarne, att en kyrkvaktare Ahlgren i Linköping aflidit och efterlämnat änka utan barn, och att boet visade en behållning af 244 kronor 39 öre. Här blef sålunda fråga om ett danaarf. Änkan ingår sedan till Kungl. Maj:t och begär, att detta må efterskänkas till hennes förmån. Däröfver har då hörts Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län, magistraten i Linköping och så kammaradvokatfiskalsämбетet. Därefter behandlas ärendet i en kungl. proposition och kommer till Riksdagen, och så behandlas det af utskott och så i Riksdagens plenum. Under tiden har detta lilla arf, som denna fattiga änka skulle få, smultit ihop från 244 kronor 39 öre till 127 kronor 28 öre, och därifrån skall då ytterligare dragas kammaradvokatfiskalens aktoratsprovision. Här ha under alla riksdagar förekommit en mängd propositioner om sådana här danaarf. Och jag frågar de herrar, som icke hafva suttit på den afdelning i statsutskottet, som har att behandla i första hand dessa frågor, om de någonsin läst

igenom en sådan framställning? Jag tar för afgjordt att det är icke en enda af dem, som ägnat ett ögonblicks uppmärksamhet däråt. Och aldrig har Riksdagen mig veterligen gjort annat än bifallit framställningarna. Jag frågar: Är det rimligt, att sådana här små obetydliga saker, som detta danaarf, skola marschera hela den långa vägen som nyss angafs och därigenom beredas förluster för en stackars änka? Kan man icke hitta på någon metod för att ändra detta? Det synes mig ligga nära till hands, att det öfverlämnades till Kungl. Maj:t att afgöra sådana frågor, åtminstone när de icke gälla något högre belopp. Om man till exempel medgäfvde Kungl. Maj:t att afgöra dem, om icke beloppet går högre än till 1,000 kronor, så är det säkert, att ingen människa skulle lida därpå, utan bara en del fattiga efterlevande ha förmån däraf.

Jag har blott velat uttala den tanken och den önskingen, att regeringen måtte taga denna fråga under ompröfning.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Herr statsrådet *von Sydow* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten till gravören vid sjökartverket Fredrik Vilhelm Åkerberg.

Herr *Hägglund* väckte en motion, nr 99, om inledande af underhandlingar angående förvärfvande åt staten af Göteborg—Bergslagernas m. fl. järnvägar.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående bildande af en fond för att underlätta åstadkommande af bibanor inom vissa delar af riket; och

2:o) angående konserveringsarbeten för Källa ödekyrka.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående pension åt stationskarlen Carl August Malmqvist; och

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten till gravören vid sjökartverket Fredrik Vilhelm Åkerberg.

*Angående
ejterskänkan-
de af kronans
rätt till ett
danaarf.*

(Forts.)

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande af visst område från kronoparken Grytan i Brunflo socken af Jämtlands län till Norrlands artilleriregemente.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af § 42 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, äfvensom af § 44 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863; äfvensom

Första kammaren tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skyldigheter för kronofogde att till vederbörande öfversända in-drifna afgifter till prästerskapet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Pehrson* fr. o. m. den 6 t. o. m. den 18 innev. månad

» *Behm* » » 7 » » 15 » »

» *Berggren* till utgången af innev. månad, den sistnämnde på grund af ett nu uppläst läkareintyg af följande lydelse:

Att landbruksingenjören *J. E. Berggren* på grund af sjukdom (neuritis diabet.), är i behof af ledighet från riksdagsarbetet under fyra veckor, intygar

Stockholm den 2 mars 1911

John Sjöqvist,

Med. dr., docent vid Karol. Institutet.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att bland utskotts-betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de som under dagen bordlagts första gånge.

Kammaren åtskildes kl. 4,16 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne månad.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra länsmansbostället Ågård nr 1 i Hallands län.

Anmäldes och bordlades Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning af *dels* herrar Nilssons och Jonssons motion om åvägabringande af utredning om åtgärder i syfte att befrämja den nuvarande bondeklassens kvarblifvande vid jordbruket m. m., *dels* och herr Lindblads motion om utredning angående åtgärder till främjande af landsbygdens befolknings kvarblifvande å landet m. m.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 161, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i fråga om en af friherre Palmstierna väckt motion med begäran om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande inom landet befintliga karteller och truster m. m., beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 157, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild stämpling å importerade ägg, beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Hägglund* den 4 innevarande månad aflämnade och då bordlagda motion, nr 99, om inledande af underhandlingar angående förvärfvande åt staten af Göteborg—Bergslagernas m. fl. järnvägar.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande den 14 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen konstitutionsutskottets utlåtanden nr 4—7, bankoutskottets memorial nr 7, lagutskottets utlåtande nr 14 äfvensom Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.